

393 BEGIJNHOFWONING NR. 36 (TURNHOUT)

Begijnhof 36 | 2300 Turnhout

BEGIJNHOFWONING NR. 36 - CHE- & BOUWFYSISCH ANALYSE

Opgemaakt door **ARAT architecten**

Fraikinstraat 71 | 2200 Herentals | www.arat.be

T 014 24 86 90 | info@arat.be

Opgemaakt te Herentals | april 2024

Opdrachtgever | **OCMW TURNHOUT**

Stationstraat 80 | 2300 Turnhout

Contactpersoon | Lieve Wouters

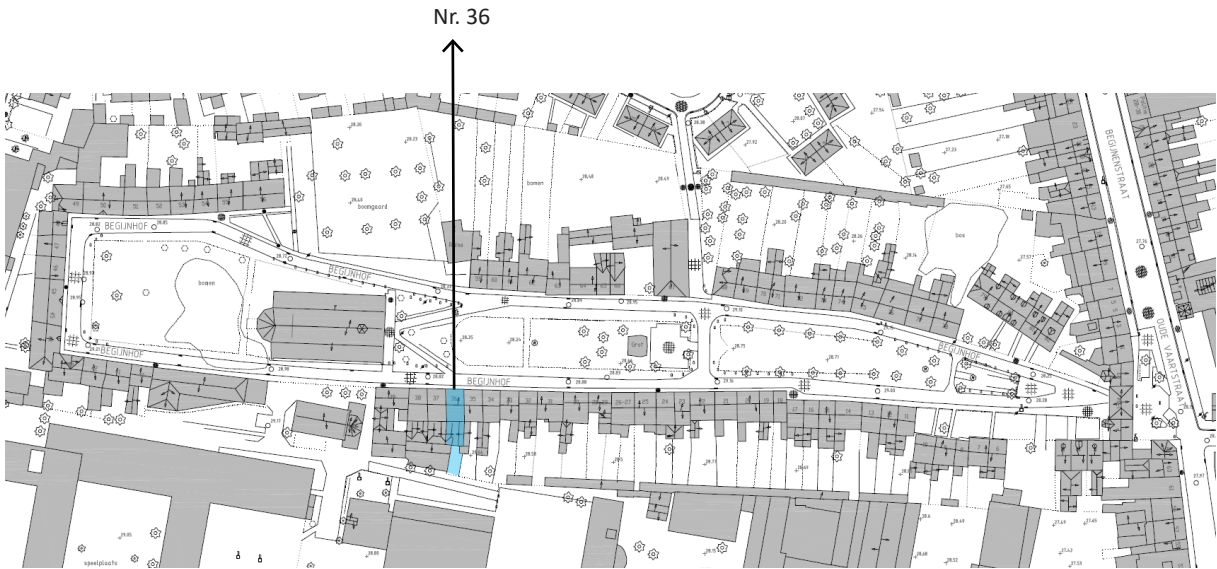
HOOFDSTUK 01 IDENTIFICATIE		9
01.01	SITUERING EN KADASTRAAL OVERZICHT	9
01.02	BESCHRIJVING ONROEREND ERFGOED (NR. 34-37,38)	9
01.03	BESCHERMING	9
01.04	TEKENINGEN	10
 HOOFDSTUK 02 HISTORISCHE NOTA		 15
02.01	GESCHIEDENIS VAN HET TURNHOUTSE BEGIJNHOF	15
02.01.01	<i>Algemene chronologie</i>	15
02.02	GESCHIEDENIS VAN BEGIJNHOFWONING NR. 36	17
02.02.01	<i>Mutatieschetsen</i>	17
02.02.02	<i>Woninggroep</i>	20
02.03	TYPLOGIE	21
02.03.01	<i>Kempisch woonhuis versus de stadswoning</i>	21
02.03.02	<i>Stadswoning 19de-20ste eeuw</i>	22
02.04	SYNTHESE BOUWFASEN	24
 HOOFDSTUK 03 INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN		 29
03.01	ANALYSE GRONDPLAN	29
03.01.01	<i>Beschrijving</i>	29
03.01.02	<i>Appreciatie</i>	29
03.02	EXTERIEUR	31
03.02.01	<i>Voorgevel</i>	31
03.02.02	<i>Achtergevel</i>	33
03.02.03	<i>Binnenkoer en -gevels</i>	35
03.02.04	<i>Achtergevel aanbouw</i>	36
03.02.05	<i>Scheidingsmuur en tweede aanbouw tegen woning nr. 37</i>	36
03.02.06	<i>Tuin</i>	37
03.03	INTERIEUR	39
03.03.01	<i>Kelder</i>	39
03.03.02	<i>Begane grond</i>	39
03.03.03	<i>Aanbouw</i>	45
03.03.04	<i>Eerste verdieping</i>	49
03.03.05	<i>Zolder</i>	53
 HOOFDSTUK 04 BOUWFYSISCHE ANALYSE		 59

04.01	EXTERIEUR	59
04.01.01	Schrijnwerk algemeen	59
04.01.02	Voorgevel	59
04.01.03	Achtergevel en aanbouw	61
04.01.04	Bedaking	61
04.02	INTERIEUR	63
04.02.01	Kelder	63
04.02.02	Begane grond	65
04.02.03	Verdieping	67
04.02.04	Zolder	67
04.02.05	Tuinberging	69
HOOFDSTUK 05 SYNTHESE WAARDESTELLING		73
05.01	ALGEMENE APPRECIATIE EXTERIEUR	74
05.02	ALGEMENE APPRECIATIE INTERIEUR	75
HOOFDSTUK 06 LITERATUUR EN ARCHIEF		79
06.01	LITERATUUR	79
06.02	ARCHIVALIA	79

HOOFDSTUK 01

IDENTIFICATIE

afb. 1: Overzichtskaat met de huidige toestand van het begijnhof van Turnhout © opgemaakt door ARAT in het kader van het landschapsbeheersplan 2014.

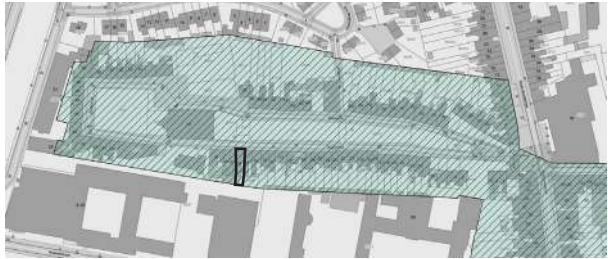
afb. 2: GRB-kaart met aanduiding van beschermd monument sinds 2015 © Geoportaal.

afb. 3: GRB-kaart met aanduiding van beschermd cultuurhistorisch landschap sinds 1962 © Geoportaal.

afb. 4: GRB-kaart met aanduiding van UNESCO Werelderfgoed sinds 1998 © Geoportaal.

afb. 5: GRB-kaart met aanduiding van vastgestelde archeologische zone sinds 2016 © Geoportaal.

afb. 6: GRB-kaart met aanduiding van vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 2015 © Geoportaal.

01.01 SITUERING EN KADASTRAAL OVERZICHT

NAAM	Begijnhofwoning nr. 36
LIGGING	Begijnhof nr. 36, 2300 Turnhout
KADASTER	Turnhout, 4de afdeling, sectie Q, perceel 556B
DATERING	Woning met aanbouw en binnenkoer uit 1871
BECHERMING	Beschermd als monument in 2015 Beschermd als cultuurhistorisch landschap in 1962: <i>voorgevels, de kerk, de grot en de schapenweide en de Sint Victorkapel</i> Beschermd als UNESCO erfgoed in 1998: <i>het begijnhof als geheel, met inbegrip van elke woning/ bouwkundige entiteit</i> Vastgesteld als archeologische zone in 2016: <i>geinventariseerd als onderdeel van de historische stadskern van Turnhout</i>
EIGENAAR	OCMW Turnhout

01.02 BESCHRIJVING ONROEREND ERFGOED (NR. 34-37,38)¹

Dit is een reeks van vijf, hogere enkelhuizen van twee traveeën en twee bouwlagen onder een gemeenschappelijk zadeldak van Vlaamse pannen. De huizen dateren uit eind 19de eeuw.

De bakstenen lijstgevels met repeterend schema worden gemarkeerd door uitgemetselde muurbanden omlopend ter hoogte van de muuropeningen, een kwartrond gemetselde bakstenen daklijst, voetkrabbers en verluchtingsroosters. De muuropeningen zijn rechthoekig en deels omlijst. De bovenvensters hebben afgeronde hoeken, de benedenvensters zijn beluikt. De vensters en deuren hebben verzorgd schrijnwerk. De deur is voorzien van een decoratief bovenlicht. De achtergevels zijn sober met muizentandfries en haakse achterbouwsels.

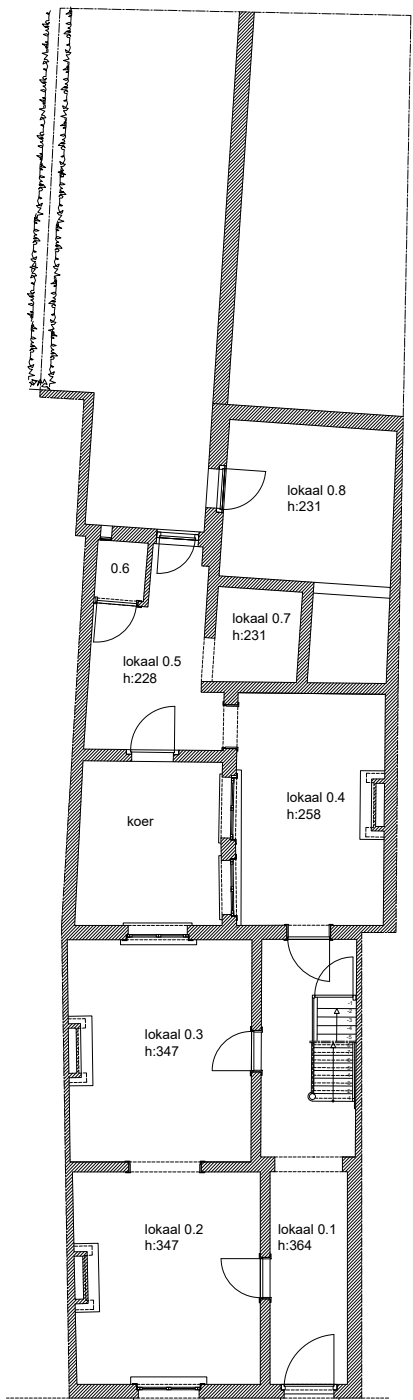
In het interieur is er fraai, veelal beglaasd binnenschrijnwerk, overwegend marmeren schouwmantels en diverse vloerbekledingen: houten plankenvloeren, decoratieve keramische tegelvloeren, rode gebakken tegels (kelder).

01.03 BESCHERMING

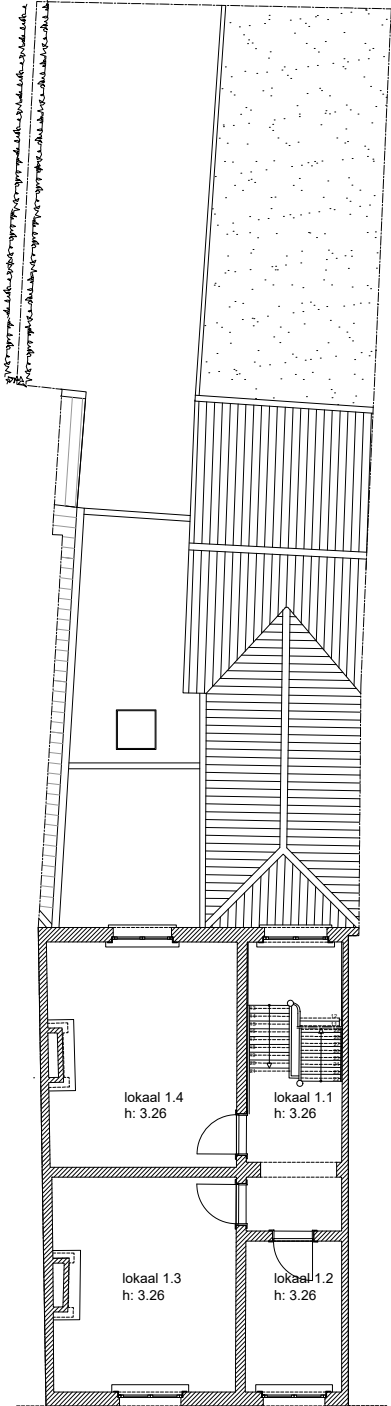
De begijnhofhuizen nr. 34 tot en met 38 zijn een onderdeel van de aanduiding van het beschermd monument van het begijnhof van Turnhout, geldig sinds 2015. Het begijnhof kent een complexe beschermingsgeschiedenis. Deze bescherming wordt voorafgegaan door drie beschermingsbesluiten die het begijnhof geheel of gedeeltelijk beschermden als monument of landschap. Deze beschermingen als monument werden opgeheven bij ministerieel besluit van 4 juni 2016 vervangen door deze bescherming als monument bij ministerieel besluit van 27 mei 2015. ² Naast deze beschermingen op Vlaams niveau, geniet het begijnhof sinds 1998 ook een erkenning als UNESCO werelderfgoed. Deze huizenrij behoort ook tot de Unesco werelderfgoed kernzone van het Begijnhof van Turnhout.

1 'Begijnhof Turnhout', Agentschap Onroerend Erfgoed, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122152>, geraadpleegd op 3 mei 2023; De Sadeleer en G. Plomteux, Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Turnhout, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N1, Brussel – Turnhout, 1997.

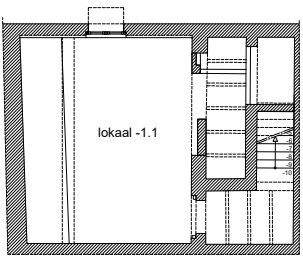
2 'Begijnhof Turnhout: Beschermd monument van 27-05-2015 tot heden', Agentschap Onroerend erfgoed, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9758>, geraadpleegd op 4 april 2022.

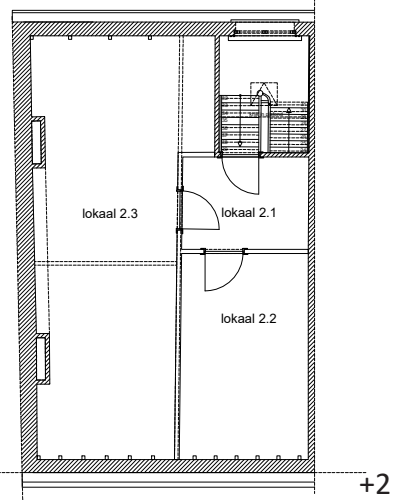
afb. 8: Grondplan © ARAT architecten.

afb. 7: Plan verdieping © ARAT architecten.

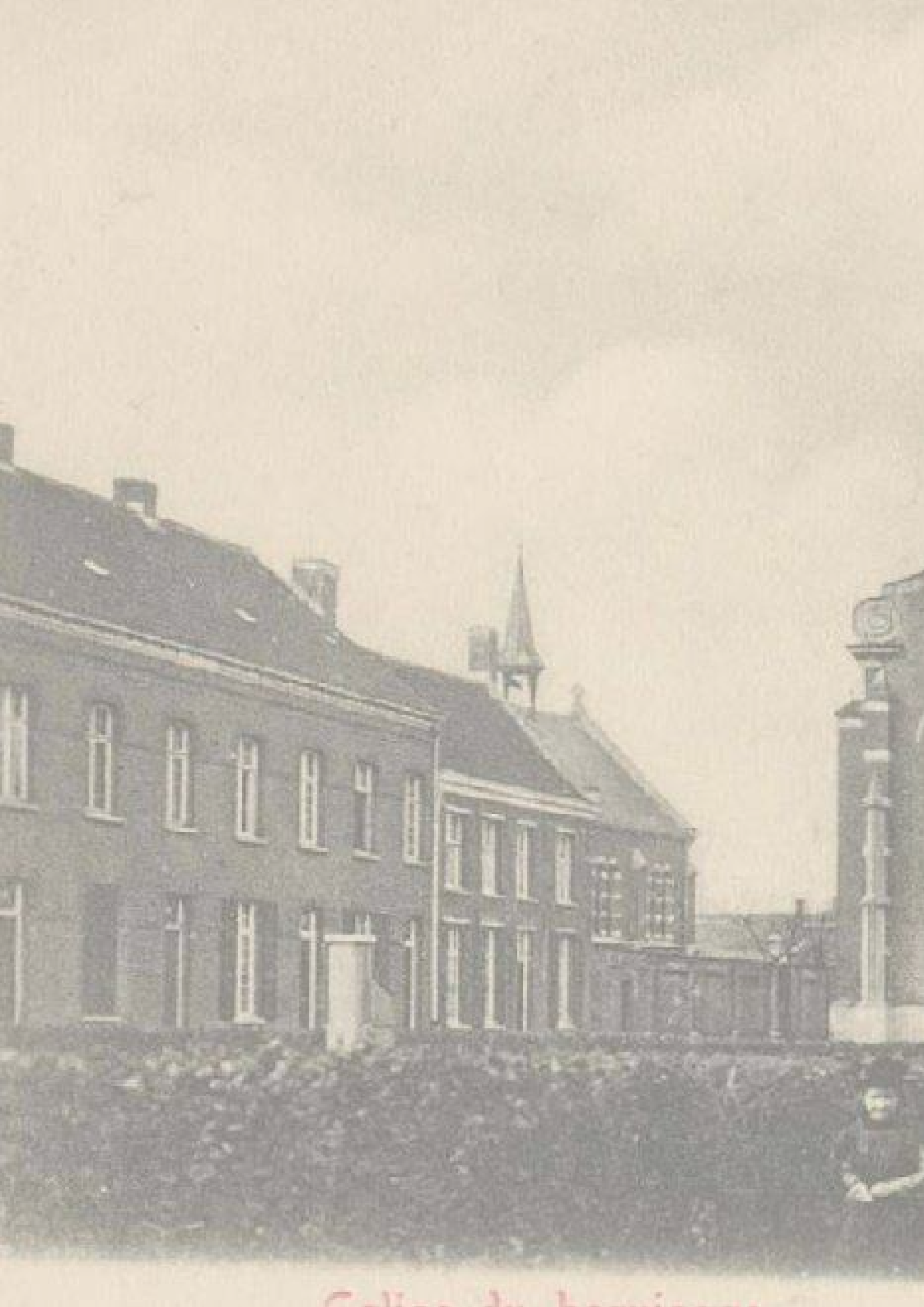
afb. 9: Kelderplan © ARAT architecten.

afb. 11: Zolderplan © ARAT architecten.

afb. 10: Tekening voorgevel © ARAT architecten.

HOOFDSTUK 02
HISTORISCHE NOTA

02.01 GESCHIEDENIS VAN HET TURNHOUTSE BEGIJNHOF

02.01.01 ALGEMENE CHRONOLOGIE

De historische bronnen geven geen oprichtingsdatum van het begijnhof van Turnhout prijs. De oudste vermelding dateert uit 1340. Het begijnhof van Turnhout kende drie grote uitbreidingsfases (afb. 12) en ontwikkelde zich tot een pleinbegijnhof. Het begijnhof vindt zijn oorsprong in de loop van de 14de eeuw. In 1562 is er een grote brand waardoor een deel van het begijnhof verwoest wordt, voornamelijk in het zuiden. Het begijnhof kende perioden van bloei in de 15de en de 17de eeuw. Tot 1642 bestond het begijnhof uit woningen rondom een kleine kerk en bevond de enige toegang tot het hof zich in het oosten (afb. 13). In de 17de eeuw kende het begijnhof een bouwwoede, met als resultaat de uitbreiding van het hof en de bouw van de barokke kerk. De langgerekte vorm is het gevolg van opeenvolgende 17de-eeuwse uitbreidingen in de lengterichting van het plein. In de 18e eeuw werd het achterste deel van het begijnhof aangelegd in de vorm waarin het plein vandaag nog herkenbaar is. Omstreeks 1777 had het begijnhof nagenoeg zijn huidige grondplan en vorm (afb. 14).

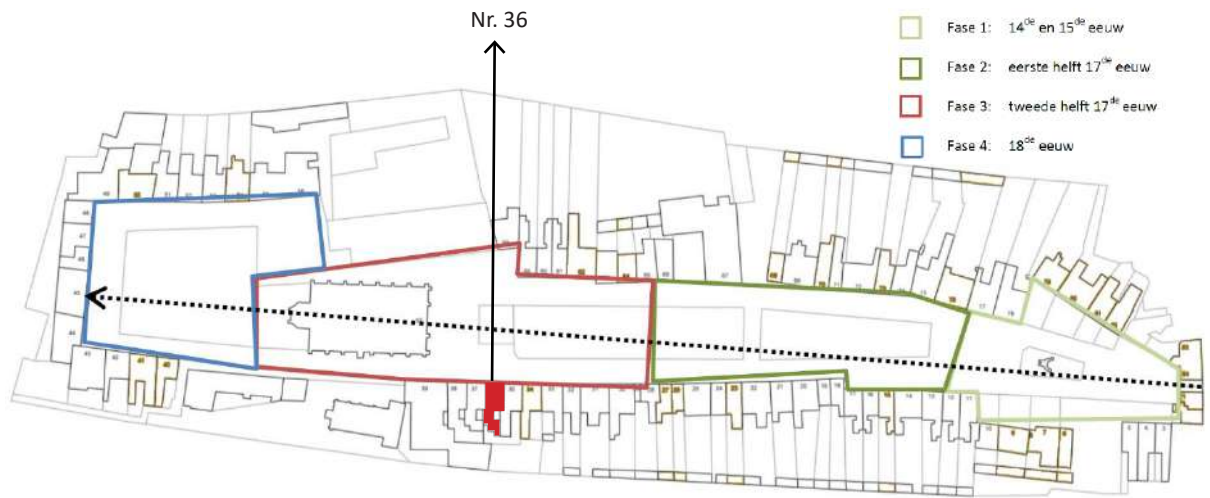
De westzijde van het begijnhof werd in de eerste helft van de 17de eeuw vergroot nadat de aartshertogen in 1618 de begijnen toelating verleenden om een stuk van de hertogelijke warande te gebruiken om het hof verder uit te breidden met woonhuizen (aangeduid in groene arcering op (afb. 12). Ten noorden van woning nr. 14 liep de ‘boschpoort’. Dit was een doorgang naar het achterliggende kasteel op de plaats waar zich nu de helft van woning nr. 14 bevindt. In 1617 vroegen de begijnen aan de prins van Oranje, Filips-Willem, die bij het tekenen van het Twaalfjarig bestand alle bezittingen van de Nassaus in de Zuidelijke Nederlanden ontving en dus ook het kasteel, of zij de boschpoort naar het kasteelwater mochten gebruiken. Dit zou onder meer nodig kunnen zijn in geval van brand en als nooduitgang bij troebelen. De vroegst gekende vermelding van de poort komt voor op een plattegrond van het begijnhof van Turnhout uit 1642 (afb. 13). Met de oostelijke uitbreiding van woning nr. 14 in 1902 verdween de doorgang voorgoed.³

De kaart uit 1642, de gravure van Vostermans (1667) en de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1778) weergeven een gedetailleerd beeld van de uitbreidingsfases van het begijnhof in de 17de en 18de eeuw. In vergelijking met de prent uit 1642 is het begijnhof op de gravure van Vostermans aan de westelijke zijde uitgebreid (afb. 17). Op het begijnhof bevinden zich nu twee kerken. De eerste woning op het huidige perceel van nr. 36 zou gebouwd zijn in de tweede helft van de 17de eeuw, tijdens deze derde bouwphase van het begijnhof. Op de gravure van Vostermans (1667) tekent zich een breedhuis onder zadeldak af op de huidige locatie van woning nr. 36. Op de Ferrariskaart is het begijnhof nog verder uitgebreid aan de westelijke zijde en is nu volledig vol gebouwd. De oudste kerk is omstreeks 1777 reeds afgebroken.

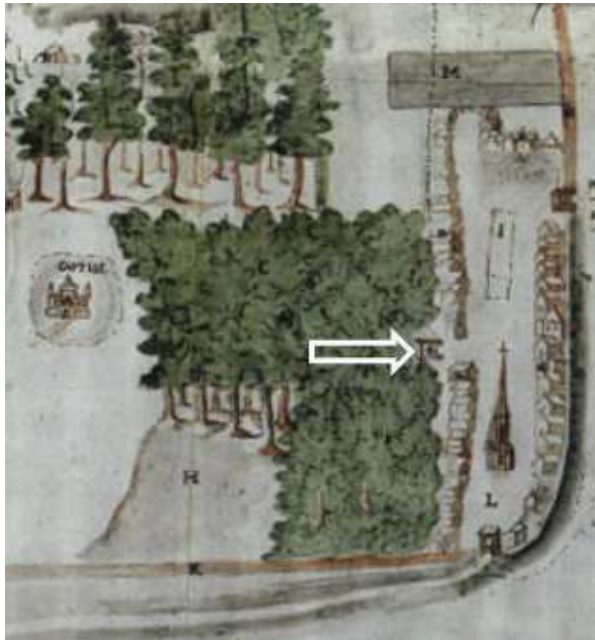

afb. 17: Gravure van Vostermans uit ca. 1667 met aanduiding van 17de-eeuwse woning nr. 35 © Stadsarchief Turnhout.

3 Hugo Vanden Bossche, Begijnen, begijnhoven en het begijnhof van Turnhout, 2013, Turnhout: 93.

afb. 12: Overzichtskaat met de uitbreidingsfases van het Begijnhof van Turnhout © opgemaakt door ARAT in het kader van het landschapsbeheersplan 2014.

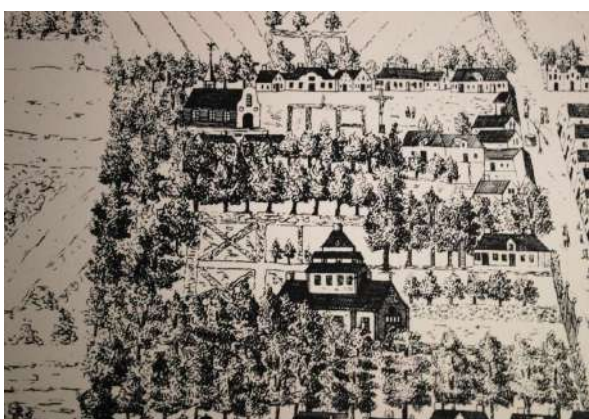
afb. 13: Kaart met zicht op het kasteel en het begijnhof, s.n., 1642. Papier, pen, aquarel. 56,5 x 38 cm © Stadsarchief Turnhout.

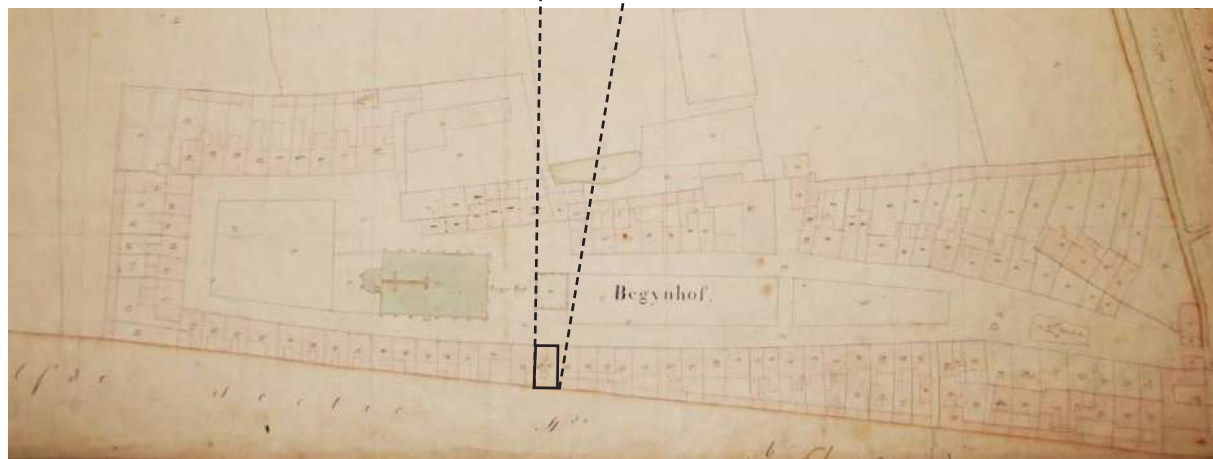
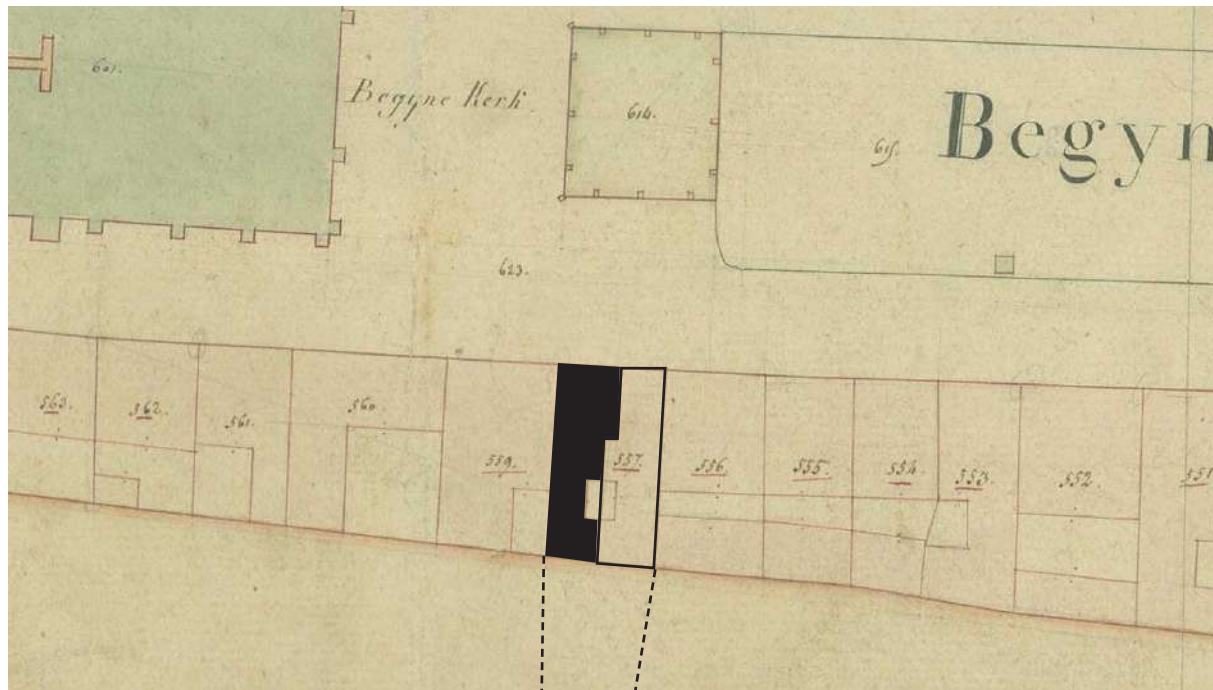
afb. 14: 1778: Ferrariskaart met aanduiding van 17de-eeuwse woning nr. 35 © Geoportaal.

afb. 15: Detail, Gravure van Vostermans uit ca. 1667 met aanduiding van 17de-eeuwse woning nr. 35 © Stadsarchief Turnhout.

afb. 16: Detail, J.F. Smolders, Slag van Turnhout, 1789 (herdruk) © Stadsarchief Turnhout.

afb. 18: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart (4de afdeling, Q) met aanduiding van beginnhofwoning nr. 36 © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

nr. 36

nr. 36

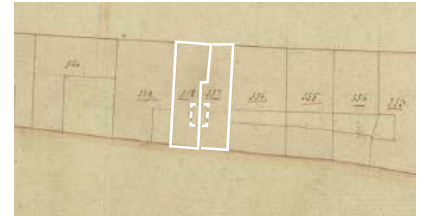
afb. 19: Omstreeks 1900: Oude prentbriefkaarten met zicht op voorgevel van beginnhofwoning nr. 36 © Delcampe.

02.02 GESCHIEDENIS VAN BEGIJNHOFWONING NR. 36

02.02.01 MUTATIESCHETSEN

(1) 1834, primitieve kadasterkaart

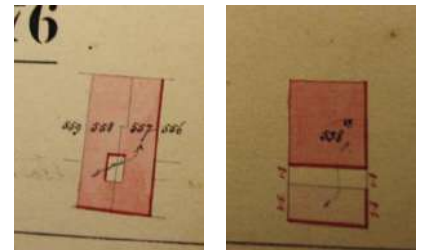
Op de primitieve kadasterkaart (ca. 1834) staat op het perceel van huidige nr. 36 (toen nr. 558) een smalle rijwoning opgetekend met een lange L-vormige aanbouw en omsloten binnenkoer. De silhouet van naastliggende woning nr. 557 is opgebouwd als spiegelbeeld van onze woning. De andere woningen nabij lijken hun 17de-eeuwse typologische opdeling van breedhuis met of zonder aanbouw, binnenkoer met tuinberging wel behouden.

afb. 22: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart beginnwoning nr. 36 © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

(2) 1863, schets 76

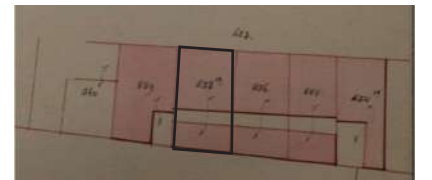
De twee bouwvolumes op perceel 557 en 558 worden afgebroken en beide percelen worden samengevoegd tot perceel 558. Op dit nieuw gevormd perceel wordt een vierkantig bouwvolume met losstaande rechthoekige achterbouw gezet.

afb. 23: 1863: Mutatieschets: perceel 558, schets 76 © Ministerie van Financiën, Kadaster van Antwerpen.

(3) 1871, schets 26

De woning wordt opnieuw verbouwd en getransformeerd. Het perceel vergroot aan de achterzijde met een aanbouw. De nieuwe woning heeft een linkse aanbouw, onregelmatig van vorm, lopend tot aan de achterste perceelsgrens en rechts een kleine rechthoekige omsloten binnenkoer. Het is niet duidelijk in hoeverre het hoofdvolume heropgebouwd wordt maar het lijkt erop dat de voorbouw toch iets of wat versmald werd.

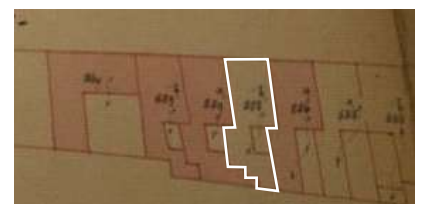

afb. 20: 1871, schets 26: bestaande (boven) & nieuwe toestand (onder) © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

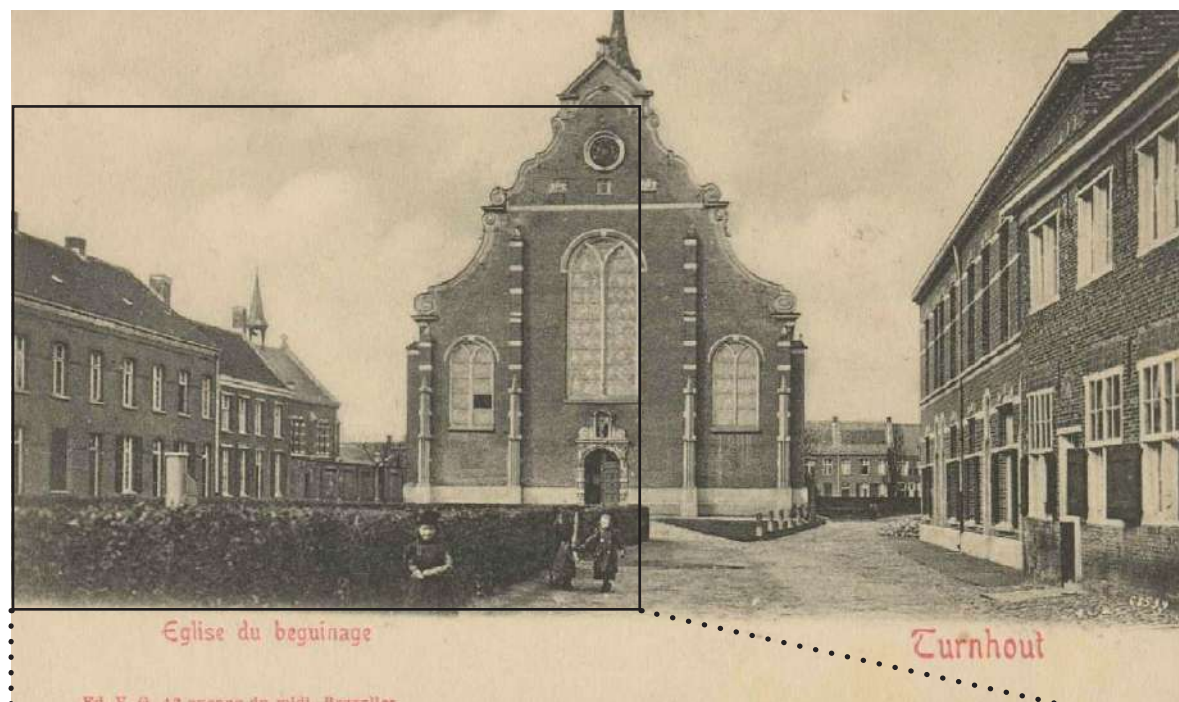
In de 19de en 20ste eeuw werden er tal van wijzigingen op de verschillende percelen doorgevoerd: perceelgrenzen werden aangepast, bestaande woningen werden gesloopt, verbouwd en nieuwe woningen werden opgetrokken. De huizenrij nr. 34 tot en met nr. 38 werd omstreeks 1871 drastisch verbouwd waarbij de woningen werden geüniformeerd, zowel exterieur als interieur. Hierbij werden de oorspronkelijke zeventiende-eeuwse woningen wellicht volledig afgebroken. De nieuwe woningen hebben geen klassieke tuinberging meer, maar een aanbouw die aansluit bij het hoofdgebouw. De opeenvolgende grondplannen liggen parallel aan elkaar. De achterbouwen zijn niet uniform, bij woningen nr. 36 tot en met 38 wijken deze af maar ligt de omsloten binnenkoer steeds aan de rechterkant. Achter woningen nrs. 36-38 ligt één groot gemeenschappelijke volume onder zadeldak, mogelijk restant van vroegere tuinbergin.

(4) 1873, schets 68

Op de mutatieschets uit 1873 zijn geen wijzigingen te zien. De perceelgrenzen van woning nr. 36 zijn wel duidelijker weergegeven.

afb. 21: 1873, schets 68: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 24: Omstreeks 1900: Oude prentbriefkaart met zicht op voorgevels van ensemble begijnhofwoningen nrs. 34-38 en begijnhofkerk © Erfgoedbank Noorderkempen.

(5) 1982, schets 68

Op de mutatieschets uit 1982 zijn geen wijzigingen weergegeven aan de volledige bebouwing op het perceel nr. 36. De tuin van naastgelegen pand nr. 35 is uitgebreid en loopt achter de perceelsgrens van woning nr. 36 met uitbreiding van één travée van de aanbouw (te situeren tegen de aanbouw van woning nr. 36).

(6) 2024, Cadgis

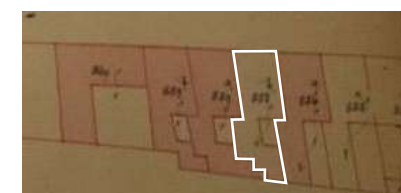
De voetafdruk van woning nr. 36 op de huidige kadastrale legger komt overeen met de situatie van 1871. De op heden bijhorende aanbouw en achterliggende tuin zijn niet mee opgenomen in het kadastraal kadaster van 2024 (aangeduid in blauwe stippelijn op afb. 26).

De huidige perceelsgrens (via cadgis 2024) van woning nr. 36 komt overeen met de schets van 1982. De opgemeten toestand verschilt echter met wat is opgetekend op het kadastraal kadaster. Op heden behoort de tuin en deel van de aanbouw achter woning nr. 36 toe aan dezelfde woning en niet aan woning nr. 35 zoals weergegeven op huidige kadastrale legger (aangeduid in rode lijn op afb. 26). Hieruit blijkt dat de interne herkavelingen niet officieel zijn doorgegeven.

Hieruit kunnen we concluderen dat de aanbouw (niet doorgegeven op kadaster) werd uitgebreid met één volume, afkomstig van gemeenschappelijke achterbouw achter woningen nr. 36-38, dienende als tuinberging.

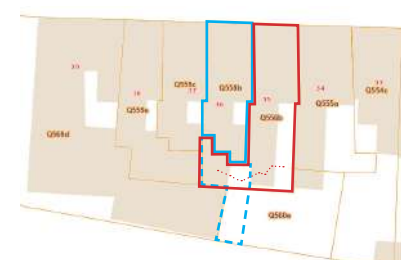
afb. 29: 1871, schets 26: bestaande (boven) & nieuwe toestand (onder) © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 27: 1873, schets 68: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 25: 1982, schets 68: bestaande & nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 26: 2024: Cadgis © FOD.

afb. 28: 2023: Luchtfoto © Geoportaal.

In de 19de- en in het begin van de 20ste eeuw werden er op het begijnhof van Turnhout een aantal woninggroepen gebouwd, waaronder nr. 34 tot en met nr. 38 (verbouwd tussen 1871-1873). Dit type woning, met een negentiende-eeuwse gevel, komt zeer regelmatig voor op het begijnhof. In geheel kunnen we de groepering uitbreiden met de woningen 11-12-13-14-15-16-17, 46-47 en 55. Het is niet het meest voorkomend type gevel, maar wel representatief voor het begijnhof. De stijl van de voorgevels zijn dan weer voornamelijk het gevolg van de toenmalige voorkeur voor de Vlaamse neorenaissance en neotraditionele stijl.

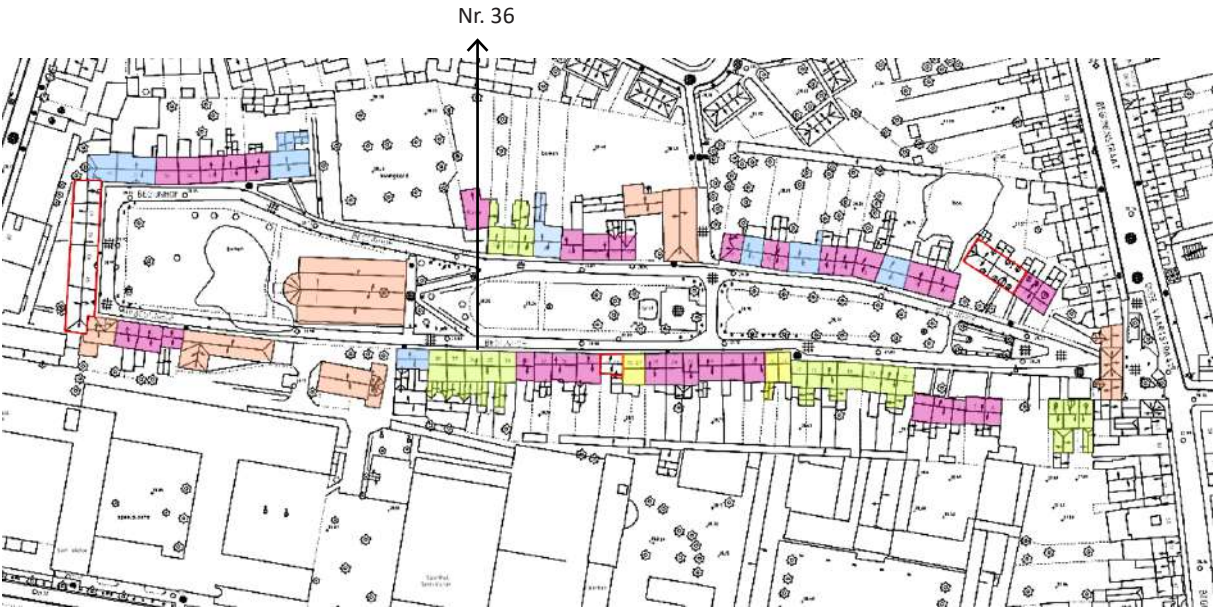
afb. 30: Eenheidsbebouwing woningen nrs. 34 t.e.m. 38 en woning nr. 36 in geel aangeduid.

02.03.01 KEMPISCH WOONHUIS VERSUS DE STADSWONING

De meeste woningen op het begijnhof hebben een aantal onderdelen die typisch zijn voor een “Kempische dorpswoning”. Toen de eerste stenen huizen in het begijnhof van Turnhout aan het begin van de 17de eeuw werden gebouwd, werd er logischerwijs teruggegrepen naar de op dat moment meest verspreide bouwwijze, zijnde het Kempische dorpswoonhuis dat aanvankelijk werd opgetrokken in vakwerkbouw met lemen wanden.

Een tweede type dat men terugvindt op het begijnhof is de typologie van het convent of pastoriwoning. Het merendeel van de conventen op het begijnhof van Turnhout werden in de loop van de 17de en 18de eeuw gebouwd en hadden een symmetrische opbouw met een centrale gang die van noord naar zuid door het huis liep, overeenkomstig met het grondplan van de gemiddelde Vlaamse pastorie uit de 18de eeuw.⁴

Een laatste type dat meervoudig voorkomt in het begijnhof is de woning die refereert naar stadswoning uit de 19de en 20ste eeuw waaronder onze woningsgroep behoort.

afb. 31: Overzichtskaat met typologie van het Begijnhof van Turnhout © opgemaakt door ARAT © in het kader van het landschapsbeheersplan 2014.

- 17de-eeuws grondplan - Kempisch woonhuis
- 18de-eeuw grondplan - Convent
- 19de-vroeg 20ste-eeuws - Stadswoning
- 19de-vroeg 20ste-eeuws – Stadswoning – Trap in het midden
- Functionele typologie
- Oorspronkelijke typologie niet meer afleesbaar of verdwenen

4 G. Vlaemynck, Pastorieën en pastoorswoningen te Brugge (1802-1914): een vergelijking tussen het centrum en de periferie, Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Universiteit Gent, 2007-2008: 17-19.

De woninggroep nr. 34 tot 38 behoort qua planindeling tot het laatste type van stadswoning. In de loop van de 19de- en in het begin van de 20ste eeuw werden er op het begijnhof van Turnhout een aantal woninggroepen gebouwd die beantwoorden aan de typologie van de toenmalige stadswoning.⁵ De planopbouw bestaat typerend een lange corridor, die wordt verlicht door het bovenlicht boven de voordeur. De trap bevindt zich in het tweede deel van de hal. Naast de gang liggen twee aansluitende woonruimtes. Achter de hal bevindt zich een smalle uitbouw met de utilitaire ruimtes zoals de keuken, berging en badkamer. De woningen die in groep als stadswoningen werden opgetrokken hebben meestal (niet altijd) opeenvolgende grondplannen die elkanders spiegelbeeld vormen. De opeenvolgende grondplannen van huizenrij nr. 34 tot 38 zijn niet in spiegelbeeld maar parallel aan elkaar.

Ook de gevel vertoont karakteristieke kenmerken voor deze stijl-periode. De ramen op de gelijkvloerse verdieping zijn rechthoekige en deze op de verdieping hebben afgeronde hoeken. Woning nr. 36 is de enigste gevel zonder een ingewerkte voetschraper links van de deur. Ook in het interieur zijn er elementen die typisch zijn voor deze periode; de cementtegels, de plankenvloeren, de spanjoletten van de ramen, de paneeldeuren met bijhorend beslag en de trap.

afb. 32: Grondplannen 5 woningen : nrs 34 - 38 © ARAT architecten.

5 C. D’haese, Het 19de-eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue, 2011-2012.

Toch merken we dat de nieuwe woning nog steeds stilistisch is afgestemd op de bestaande typologie van de begijnhofwoningen. De gevels zijn in baksteen opgetrokken en niet witgekalkt, hoewel witkalken verplicht was in deze periode. Alle voorgevels moesten in een lichte kleur geschilderd worden om zo de lichtreflectie van de verlichting te verhogen.⁶ De glasvlakken van de kruisvensters werden opgedeeld in kleine vierkanten. In de 19de eeuw was die niet gangbaar, vermoedelijk werd dit gedaan om toch aan te sluiten bij de stijl van de oudere begijnhofwoningen. Door de combinatie van deze twee stijlen heeft men ervoor gezorgd dat deze “stadsarchitectuur” zich toch perfect integreert. De nieuwe woningen sluiten qua exterieur aan op de oorspronkelijke bebouwing, maar hebben intern wél alle kenmerken van de 19de-eeuwse stadswoning i.p.v. de meeste oudere begijnhofwoningen.

afb. 33: Voorgevel nr. 36 © Foto genomen in mei 2023.

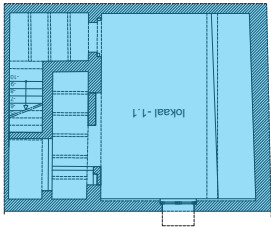
6 C. D’haese (2010-2011), Het 19e eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue (ongepubliceerd eindwerk), Universiteit Gent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, p. 76.

woning nr.35 woning nr.36 woning nr.37

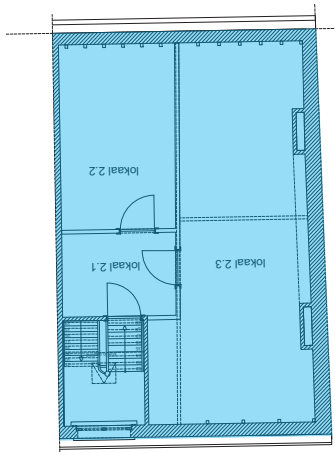
afb. 34: Tekening voorgevel nr. 36 © ARAT.

02.04 SYNTHESE BOUWFASEN

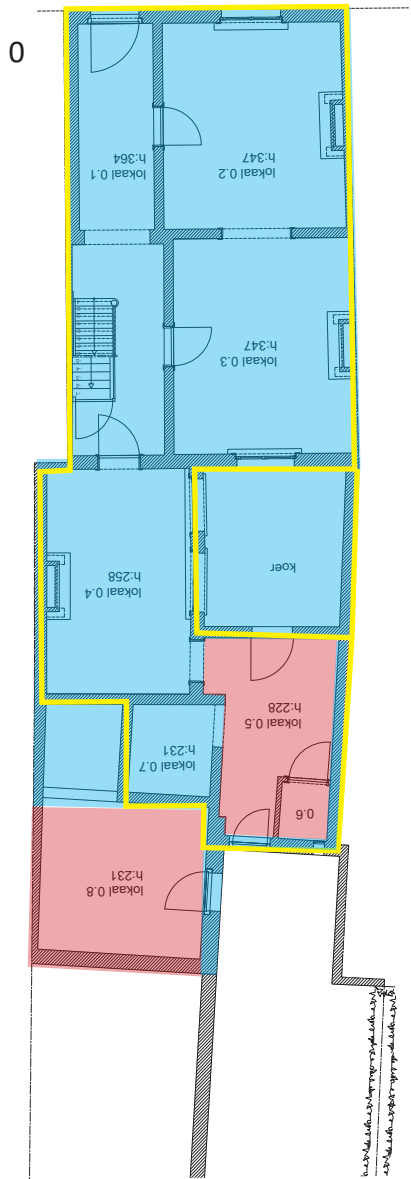
afb. 37: Kelderplan © ARAT architecten.

-1

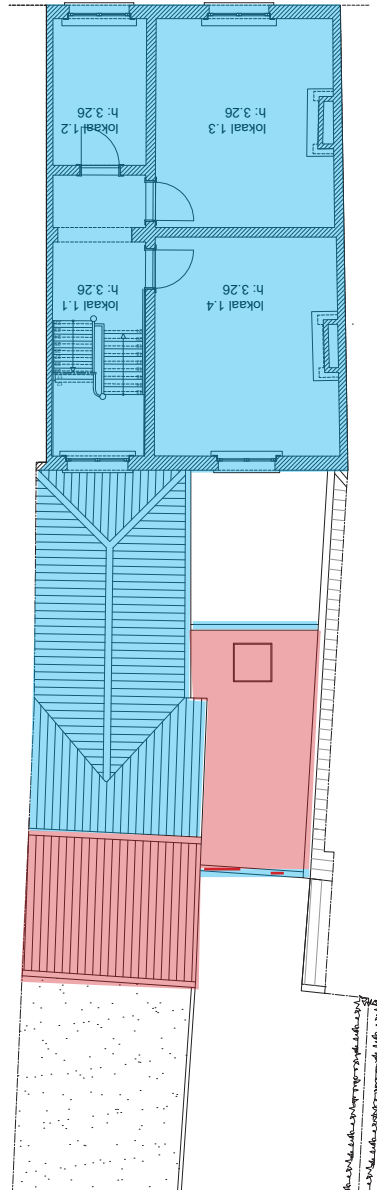
afb. 38: Zolderplan © ARAT architecten.

+2

afb. 36: Grondplan © ARAT architecten.

+1

afb. 35: Plan verdieping © ARAT architecten.

1871

20ste eeuw

OVERZICHT MUTATIES

1 1830:
BESTAANDE
TOESTAND

2 1863:
VERBOUWING

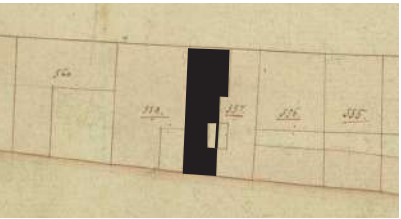
3 1871:
TWEEDE VERBOUWING

4 1982:
AANPASSING
PERCEELSGRENZEN NR. 35

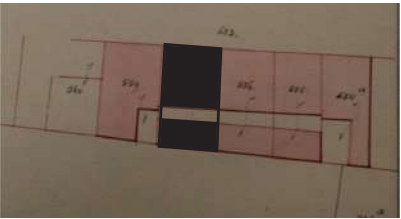

1830: BESTAANDE TOESTAND

afb. 45: 1830-1834: Primitieve kadasterkaart © Rijksarchief België, kaarten en plannen.

1863: EERSTE VERBOUWING

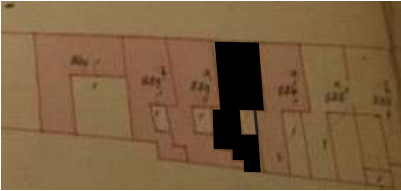

afb. 42: 1863: Mutatieschets: perceel 558, schets 76 © Ministerie van Financiën, Kadaster van Antwerpen.

1871: TWEEDE VERBOUWING

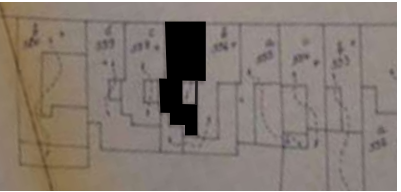

afb. 39: 1871, schets 26: nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

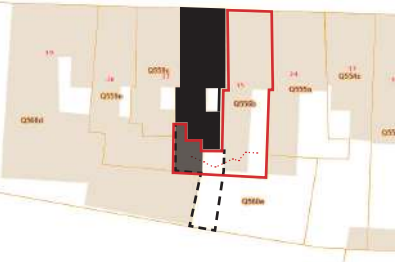

afb. 40: 1873, schets 68: bestaande toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

1982: UITBREIDING (NAASTGELGEN WONING)

afb. 41: 1982, schets 68: bestaande & nieuwe toestand © Mutatieschetsen, kadasterarchief, Provincie Antwerpen.

afb. 43: 2024: Cadgis © FOD.

afb. 44: 2023: Luchtfoto © Geoportaal.

HOOFDSTUK 03

INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN

03.01 ANALYSE GRONDPLAN

03.01.01 BESCHRIJVING

De woningen nrs. 34 tot 38 werden op het einde van de 19de eeuw gebouwd naar de typologie van de toenmalige 19de- vroeg 20ste-eeuwse stadswoning. Hierbij werd de hoofdstructuur van de woning opgesplitst in een zijdelingse gang, met daarnaast twee woonkamers en in de achterbouw een keuken en/of badkamer. De inkomhal met traphal is aan de rechterkant van de woning gesitueerd. Het was belangrijk dat de traphal met natuurlijk licht verlicht kon worden, zo komt het dat de trap aan de achtergevel van de woning geplaatst werd. Op de tussenbordessen werd een venster geplaatst voor het natuurlijke licht.⁷ Verder bestaat de ruimteconfiguratie uit een kamer aan de voorgevel, met enfilade een tweede kamer die uitkijkt op de binnenkoer. Beide ruimtes hadden een openhaard.

Het huis werd in 1871 opgetrokken. Aan de originele kern is niet veel veranderd. Bij het binnentreden van de woning komen we in een lange circulatiezone (inkomhal en traphal 0.1) met links een deur naar de voorste kamer (0.02). Verder in de gang is nog een deur die uitgeeft op de achterste kamer (0.03). Oorspronkelijk waren de kamers met elkaar verbonden via een hoge dubbele paneeldeur (niet bewaard).

De kelder behoort tot de oorspronkelijke 19de-eeuwse kern van de woning. De mogelijkheid dat de kelder stamt uit een oudere fase en dat men deze heeft overbouwd is hier niet aan de orde omdat de omtrek te strak samen valt met de planindeling van het gelijkvloers en omdat de gebruikte materialen (troggewelven) wijzen op een 19de-eeuwse kelder. Bovendien is de kelder identiek aan die van huizenrij nrs. 34-38.

De aanbouw dateert uit dezelfde 19de-eeuwse bouwphase en is dus oorspronkelijk. De interieurafwerking is reeds gerenoveerd waarbij weinig oorspronkelijke 19de-eeuwse details van zijn bewaard. De aanbouw werd uitgebreid met één volume, afkomstig van gemeenschappelijke achterbouw achter woningen nr. 36-38, dienende als tuinberging.

De ruimteconfiguratie op de verdieping is ongewijzigd sinds de oorspronkelijke opbouw. Op de eerste verdieping zijn er drie kamers en de traphal. Typisch is de kleinere kamer in het verlengde van de traphal, de overige twee kamers met openhaard zijn even groot als de onderliggende vertrekken. Al de vertrekken hadden een hoog plafond. Ook de onderverdeling met de meidenkamer op de zolder is bewaard gebleven.

03.01.02 APPRECIATIE

- De 19de-eeuwse kern met oorspronkelijke aanbouw moet maximaal bewaard blijven. De ruimteconfiguratie van het hoofdvolume is sinds 1871 onveranderd gebleven.
- Het trappenhuis van kelder tot zolderverdieping is een waardevol element en gemakkelijk begaanbaar en moet dus behouden worden, zowel inplanting als materiaal.
- I.v.m. muuropeningen: indien er nood zou zijn aan wat meer onderlinge openheid moet men hier zeer omzichtig en gedoseerd met omspringen: een 19de-eeuwse woning is nu eenmaal geen loft en het is juist één van de karakteristieken dat dergelijke woningen bestond uit afzonderlijke kamers (die makkelijker te verwarmen waren). Het heeft dus geen zin om muren te vervangen door kamer-overspannende liggers: op die manier verminkt men onherroepelijk de aanwezige kamerindeling. En zelfs indien deze indeling niet bruikbaar zouden zijn naar hedendaagse maatstaven, moet men bij een aanpassing steeds trachten om zoveel mogelijke aanknopingspunten met de oorspronkelijke toestand te behouden. Indien men twee kamers ruimtelijk met mekaar wil verbinden moet men bv. opteren voor een doorbraak in de muur i.p.v. een volledige kamerbrede uitbraak van de wand. In geval van een opening blijven de contouren van de oorspronkelijke kamerindeling immers nog afleesbaar.

7 C. D’haese (2010-2011), Het 19e eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue (ongepubliceerd eindwerk), Universiteit Gent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, p. 135.

Verbouwd
1871

afb. 46: Voorgevel nr. 36: huidige toestand mei 2023.

woning nr.35 woning nr.36 woning nr.37

afb. 47: Tekening: voorgevel nr. 36 © ARAT architecten.

afb. 48: Voorgevel nr. 36: Details, huidige toestand mei 2023.

03.02 EXTERIEUR

03.02.01 VOORGEVEL

(1) Beschrijving

De woning maakt deel uit van een groep van 5 woningen die als één geheel werd geconcipeerd en waarbij dezelfde details werden gebruikt. Het gaat om 5 gelijke woningen met twee travéeën en twee bouwlagen onder een zadeldak.

De voorgevel is opgetrokken in strakke genuanceerde baksteen met een kleur die varieert van grijsroze naar zachtrood, gemetst in kruisverband en platvol opgevoegd met een beige kalkmortel. Onderaan is er een grijs geschilderde plint met vlak boven de stoep twee gietijzeren verluchttingsroosters van de verluchte ruimte onder de houten vloer. Ter hoogte van de tussenregels van de ramen (op het gelijkvloers en de verdieping) werden rood opgevoegde en lichtjes uitspringende banden gemetst (band bestaande uit 3 metsellagen). De banden gaan over in de kantlagen boven de deur- en raamopeningen. De kantlagen van de ramen op de verdieping werden met ronde hoeken gemetst. Verder zien we een rood opgevoegde band (bestaande uit 5 metsellagen) tussen de ramen van de verdieping en de kroonlijst. Dit alles is typisch voor de baksteenarchitectuur uit die periode. Net onder de houten kroonlijst heeft de woning versierde metsellagen, welke vermoedelijk bepleisterd waren. Er zijn nog sporen van een oude bepleistering.

Het buitenschrijnwerk is nog origineel. De 19de-eeuwse voordeur is donkergroen geschilderd en samengesteld uit smalle planken met een kraalvormige tussenprofilering met een decoratief rechthoekig bovenlicht met diagonale roedels. Het deurgeheel heeft een metalen wit beschilderde 'imitatie-sluitsteen'. Links van de deur zijn restanten bewaard van de authentieke trekbel. Vanaf 1895 startte de huis-aan-huis postbedeling en werd een brievenbus in de deur noodzakelijk. Onder de brievenbus zit een zwart geschilderde ringvormige klopper in neogotische stijl. De begijnhofwoningen kregen ook allemaal een huisnummer, dit plaatje hangt nog steeds naast de voordeur. De twee treden bestaan uit blauwe hardsteen.

De gevel heeft naast de deur nog drie raamopeningen. Het schrijnwerk van de vensters is van het 19de-eeuws 'Frans' type. Het betreft houten vensterkozijnen met een ijzeren roedeverdeling (kleinhouten) (10 tot 12 kleine vlakken per vensterhelft en 4 voor de bovenlichten) en ruiten van getrokken vensterglas bevestigd met mastiek ('stopverf'). Alleen de onderste helft van de vensters kan geopend worden. Op de gelijkvloerse verdieping staan ramen met trapezium ontlastingsbogen. De ramen op de verdieping hebben kwartholle tophoeken en ellipsvormige ontlastingsbogen. In principe was het niet meer gebruikelijk om in de 19de eeuw nog met kleinhouten te werken. Vermoedelijk heeft men dit hier toch bewust gedaan om aan te sluiten bij de stijl van de oudere begijnhofwoningen. Om deze reden alleen al moeten deze ramen behouden blijven.

De hardstenen raamdorpels zijn recht geprofileerd en steken uit langs de zijkanten van de ramen. De vensters op de benedenverdieping zijn beluikt met in 3 verdeelde houten luiken. De luiken, aan de buitenzijde groen geschilderd, werden aan de binnenzijde met witte vlakken beschilderd voor een licht interieur wanneer de luiken gesloten zijn. De luiken zijn vastgezet met duimen, onderaan in de stenen dorpels en bovenaan in de stenen ontlastingsbogen. De scharnieren, hengsels en luikhouders zijn origineel.

De gevel wordt bekroond door een kroonlijst met geprofileerde bovenrand, steunend op rechthoekige klossen met daaronder een profiellijst. Een karakteristiek 19de-eeuws detail is een kwartrond gemetselde bakstenen daklijst onder de klossen. Deze lijst was waarschijnlijk bepleisterd of op z'n minst wit gekleed: dit was een techniek om de kroonlijst een monumentaal karakter te geven. Deze witte boord komt overigens frequent voor bij verschillende types van woningen op het begijnhof, ook al vinden we diverse uitvoeringstechnieken terug (pleisteren, schilderen, kalken).

Het zadeldak is bedekt met rood gesmoorde Vlaamse pannen en heeft één dakvenster. Ter hoogte van de scheidingsmuren met huis nummers 35 en 37 bevinden zich twee overdakse schouwen. De schouw rechts is van de geur nr. 37. De goot is voorzien van een zinken regenafvoer in combinatie met een gemeenschappelijke zinken trechterbak met spuwer. Het dak loopt ononderbroken door met dat van de nevenliggende woningen (nr. 34 t/m nr.38).

afb. 49: Achtergevel en binnenkoer nr. 36: huidige toestand 2024.

(2) Appreciatie

De gevelordonnantie dient behouden te blijven. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen 34 t.e.m. 38. Het gaat om één bouwproject en het is belangrijk om deze bewuste 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur te respecteren, vooral omdat die perfect aansluit bij het materiaalgebruik, vormgeving van het Turnhouts begijnhof. Deze samenhang moet behouden blijven en elke mogelijke wijziging aan één van de gevel-elementen moet in harmonie én strikte vormelijke gelijkheid zijn met deze “groep”.

Het betreft een woning in een neo-traditionele stijl die reeds van in de 19de eeuw z’n opgang maakte. Door het gebruik van kruiskozijnen, deuromlijstingen, ramen met kleine roedeverdeling en luiken, trachtte men het geheel een oud en pittoresk uitzicht te geven. Het is opvallend dat een groot aantal van de ramen zijn opgebouwd met een kleine roedeverdeling. Hoewel grote raamvlakken toen al de norm waren, koos men toch voor een kleine roedeverdeling. Dit duidt erop dat men er zich vroeger ook van bewust was, dat deze ramen medebepalend zijn voor het uitzicht van het begijnhof.

De oorspronkelijke gevelopbouw en materiaalkeuze is nog intact. Dit is niet zo verwonderlijk omdat het om een nog redelijke recente woningengroep gaat (1871). Het is dus aangewezen om deze gevelopbouw te behouden, juist omwille van hun nog hoge stijlzuiverheid. Dit is voor de vele oudere woningen zeker niet het geval omdat deze door de eeuwen heen keer op keer werden aangepast.

Belangrijke elementen zijn het behouden schrijnwerk, nog intact (gekleurd) voegwerk, de vensters met de oude roedeverdeling, de getrokken beglazing, de luiken, de voordeur met het bovenlicht, de gietijzeren verlichtingsroosters, de restanten van de trekbel, de houten kroonlijst op klossen, de dorpels in blauwe hardsteen en de banden met het rode voegwerk. De afgekapte versierde metsellagen onder de houten kroonlijst zouden bij voorkeur opnieuw mogen bepleisterd en geschilderd worden, enkel in samenspraak met de woningen 34-38 zodat het uniforme uitzicht van deze woningengroep behouden blijft. Het huisnummer dient behouden en onderhouden te worden.

03.02.02 ACHTERGEVEL

(1) Beschrijving

De achtergevel heeft twee bouwlagen en net als de voorgevel twee traveeën. De gevel is met dezelfde baksteen gemetst als de voorgevel, in kruisverband. De onderste bouwlaag is wit geschilderd. Er zijn geen muurankers in de gevel zichtbaar.

De eenvoudige bakstenen achtergevel heeft rechthoekige en segmentboogvormige muuropeningen. In de achtergevel zijn er drie vensteropeningen waarvan het authentiek schrijnwerk en de vormgeving gelijk zijn aan deze in de voorgevel. De vensteromlijsting van het groot venster op de begane grond bevat restanten luikbeslag van het verdwenen vensterluik. De vensters hebben rechte hardstenen dorpels en gemetste lateien uit een kantlaag.

De gevel wordt bekroond door een kroonlijst met geprofileerde bovenrand, en ondersteunt door enkele afgelijnde klossen. Net onder de houten kroonlijst heeft de woning geprofileerde metsellagen en muizentand.

Het zadeldak is bedekt met rood gesmoorde Vlaamse pannen. De nokpannen zijn aangesmeerd met cementmortel. Het dak loopt ononderbroken door met dat van de nevenliggende woningen (nr. 34 t/m nr.38). Rechts en links zitten twee bovendakse gemetste schouwen. De schouw links is van de buur. De goot is voorzien van een regenafvoer die uitloopt in de goot van de aanbouw van woning nr. 35. In het dakvlak zit een dakraampje ter hoogte van de traphal.

(2) Appreciatie

De gevel is onderdeel van een grotere groep gelijkaardige woningen. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen 34 t.e.m. 38. Het ging om één bouwproject en het is belangrijk om deze bewuste 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur te respecteren, vooral omdat die perfect aansluit bij het materiaalgebruik, vormgeving

van het Turnhouts begijnhof. Deze samenhang moet behouden blijven en elke mogelijke wijziging aan één van de gevel-elementen moet in harmonie én strikte vormelijke gelijkheid zijn met deze “groep”. Concreet komt het er op neer dat de gevels identiek moeten blijven qua materiaalgebruik, raamindeling en detaillering.

De gevelordonnantie moet men in zijn geheel behouden. Belangrijk zijn ook de vensters met de ijzeren roedenverdeling, de getrokken beglazing (indien nog aanwezig), de gemetste muizentand en de houten kroonlijst. Voor alle aanpassingswerken aan het parement dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Het primair materiaalgebruik moet strikt gerespecteerd blijven. De baksteen mag, in tegenstelling tot de zone op het koertje, niet gekalkt of geschilderd worden.

Wat betreft het dak moeten de oude Vlaamse pannen behouden blijven. De gemetste muizentand en de houten kroonlijst zijn belangrijke elementen.

03.02.03 BINNENKOER EN-GEVELS

(1) Beschrijving

Haaks op de achtergevel werd een lange bakstenen aanbouw gebouwd. Het gaat hier niet langer om een berghokje maar om een volwaardige vleugel die bestemd was voor de diensten (keuken, wassen,...). De aanbouw is identiek van opzet, type en materiaalgebruik met de aanbouwen van woning nrs. 34-38. In de aanbouw zijn een tussensas, keuken, badkamer en berging ondergebracht. De gevels zijn gemetst in een kruisverband zijn wit beschilderd om meer licht te creëren. Het metselwerk is identiek aan het metselwerk van de achtergevel van het hoofdgebouw. De gevel is ook met een muizentand afgeboord en bevat onderaan een zwart geschilderde plint. De koer is verhard met recente grijzen betonklinkers.

Het volume heeft aan de tussensas één buitendeur. De beplankte deur is zwartgroen geschilderd en heeft een bovenlicht (opgedeeld in 4 vlakken) met gemetste latei. In de originele beplankte deur is een opening gemaakt en ingevuld met vensterschrijnwerk, viervlak verdeling met ijzeren roeden en enkele getrokken glazen (wellicht 19de-eeuws). Het beslag van de deur is nog origineel. De deur heeft een hardstenen dorpel. Naast de deur is een waterpomp geplaatst, de pomp zelf is (deels) vernieuwd maar de aanwezigheid is wellicht te dateren eind negentiende eeuw – begin twintigste eeuw.

In de gevel haaks op de achtergevel zijn twee identieke vensteropeningen aangebracht met dezelfde vormgeving. Het betreft houten vensterkozijnen met een ijzeren roedeverdeling (kleinhouten) (12 kleine vlakken per vensterhelft) en ruiten van vensterglas bevestigd met mastiek ('stopverf'). De vensters hebben rechte hardstenen dorpels en de gemetste lateien bestaande uit een licht getoerde kantlaag.

De gevel wordt bekroond door een kroonlijst met geprofileerde bovenrand met bakgoot. Net onder de houten kroonlijst heeft de woning een geprofileerde metsellagen en muizentand. De goot is voorzien van een wit beschilderde regenafvoer die uitloopt in de goot van de aanbouw evenwijdig aan de achtergevel. De aanbouw heeft een (half) schilddak en staat loodrecht op de achtergevel. Het dak is bedekt met rood-oranje rechtsdekkende stormpannen. De nokpannen zijn aangesmeerd met cementmortel. Aan de tuinzijde afgewerkt met een bakstenen verankerde puntgevel.

(2) Appreciatie

Dergelijke haakse aanbouw met zadeldak komt bij de ganse reeks van deze woningen voor. De aanbouw vertoont typologische overeenkomsten met de aanbouwen zoals deze geschetst werden in de gravure van Vostermans uit 1667, een type dat maar liefst voor drie eeuwen gevolgd werd. De aanbouw maakt één geheel uit met het hoofdgebouw en is om identieke redenen te behouden. Men kan stellen dat deze aanbouw in deze context perfect past en dat het niet aangewezen zal zijn om dit volume te vervangen door een ander type aanbouw. Bovendien is de huidige functionele invulling met keuken niet onlogisch in dit globaal plan.

De gevelordonnantie dient behouden te blijven. Typische details zijn het groen beschilderd schrijnwerk van de deur, wit beschilderd vensterschrijnwerk met kleinhoutverdeling, de opgeklampte (later beglaasde) deur, de gemetste muizentand, de

houten kroonlijst en pannen zadeldak. Voor alle aanpassingswerken aan het parament dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Men moet er ook op letten dat men bij het hermeten het juiste verband gebruikt. Bouwsporen dienen behouden te blijven.

Kleine ingesloten binnenkoeren dienen bewaard te worden, evenals de restanten van de waterput en rooster onder de waterpomp. De buitenpomp dient ook behouden te blijven en is een waardevol onderdeel. De binnenkoer is belegd met betontegels zonder erfgoedwaarde en worden bij voorkeur vervangen door een passendere verharding.

03.02.04 ACHTERGEVEL AANBOUW

De achtergevel van de aanbouw is reeds verbouwd, zichtbaar aan de bouwnaden en gebruikte materialen. De gevel is opgetrokken uit twee verschillende soorten baksteen. Het metselwerk in handgevormde baksteen in kruisverband is een restant van de oudste bouwphase en de ophoging in machinale bakstenen in kruisverband dateert van een latere periode. De achtergevel is opengewerkt door een klein rechthoekig venster en smalle deuropening, reeds aangepast, te zien aan de bouwsporen, en ook in gevuld met recent schrijnwerk. De bakstenen rechte kantlaag boven de deur is heropgemetseld met cementvoegen. De deur is een donkergroen geschilderde beplankte deur naar historisch model.

03.02.05 SCHEIDINGSMUUR EN TWEEDE AANBOUW TEGEN WONING NR. 37

Tegen deze aanbouw staat een dwarsvleugel, onder zadeldak, haaks op de andere aanbouw. De eerste bouwlaag is opgemetseld in handgevormde baksteen in kruisverband, daterend uit de oudste bouwfasen. De gevel is opgehoogd en zit onder puntgevel, opgemetseld in machinale baksteen, daterend uit een latere fase. Het metselwerk rondom de deuropening is heropgevoegd. Authentieke opgeklapte (later beglaasde) deur bewaard, inclusief deurbeslag met 19de-eeuwse deurkruk, donker groen beschilderd.

De bakstenen scheidingsmuur aan deze aanbouw loopt verder tot de achterste perceelsgrens, opgetrokken in metselwerk in kruisverband met drie blinde nissen tussen bakstenen pilasters. Ook hier is de bovenste laag opgehoogd, mogelijk in samenhang met de achterliggende hangaar.

(3) **Appreciatie**

De gemene scheidingsmuur tegen de scheidingslijn met woning nr. 37 wordt als waardevol gequoteerd. De eerste bouwlaag van de gemetste moet behouden blijven en indien nodig worden hersteld. Exhuberante plantengroei met klimop tegen de zijmuur of gevels dient vermeden te worden. De leiplant tegen de muur is wel wenselijk.

03.02.06 TUIN

(1) **Beschrijving**

Naast de haakse aanbouw bevindt zich een vrij smalle tuin. De tuin is aangelegd met een grasveld. Langs de achterkant wordt de tuin afgeboord met een struik.

(2) **Appreciatie**

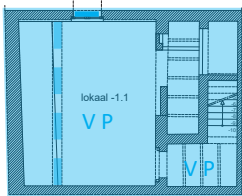
Achteraan ligt een smalle tuin die volgens het kadastrale legger pas in 1982 opgetekend was bij de (naastgelegen) woning. De aanleg van de tuin heeft geen bijzondere bouwhistorische waarde. Ook al gaat het niet om een bouwhistorische tuin: hij mag wel doorgaan als een tuin die aansluit bij het kader van het begijnhof. Wat betreft de aanplanting van de tuin gaat de voorkeur juist uit naar eenvoudige tuintjes met een grasveld, beukenhagen als tuinafsluitingen, perken met sierbloemen of kruiden en rechte smalle tuinpaden in gestampte aarde of gelijkaardige hedendaagse varianten.

Volumineuze sierstruiken of ingewikkelde gesnoeide vormen zijn te vermijden. Normaal werden er nooit bomen geplant in de tuin, tenzij in de pastortuin. Ornamenten, allerhande follies en tuinhuizen (in een andere vorm dan voorgeschreven als erfgoedelementen) zijn hier niet op zijn plaats, net als vijvers, fontein en of zwembaden.

Bij voorkeur een beukenhaag aan te planten als afsluiting met naastgelegen tuin (woning nr. 35). De koer is belegd met betontegels zonder erfgoedwaarde en worden bij voorkeur vervangen door een meer passendere verharding.

-1

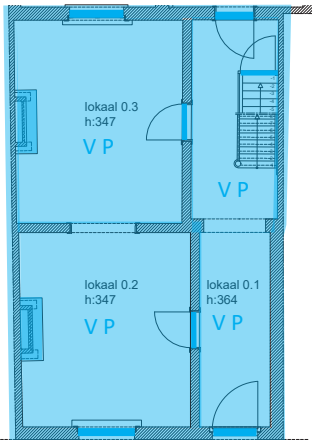

afb. 51: Kelderplan © ARAT architecten.

afb. 50: Kelder: huidige toestand mei 2023.

0

afb. 52: Grondplan: hoofdvolume © ARAT architecten.

03.03 INTERIEUR

03.03.01 KELDER

(1) Vertrek -1.1

De 19de-eeuwse kelder is grotendeels intact bewaard. De kelder is toegankelijk via de keldertrap in de gang van de inkom.

Vloer	Hoge erfgoedwaarde De keldertrap is een originele gemetste steektrap in zwarte gesmoorde baksteen. De vloer bestaat uit rood gebakken aarde tegels (17x17 cm) ('Boomse plavuizen') met een zeer dunne kalkvoeg. De vloertegels zijn in halfsteensverband gelegd.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De bakstenen kelderwanden zijn deels afgewerkt met een kalkpleister en deels gekaleid. De kalklaag is op verschillende plekken losgekomen. Op halve meter van de scheidingsgevel t.o.v. gebuur nr. 35 zit een wit beschilderde houten moerbalk. In de binnenmuur tussen trap en kelder zijn twee openingen met gemetst onder boogsegment.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Het plafond beneden aan de trap bestaat nog uit de originele 19de-eeuwse troggewelven, steunend op stalen I-profielen. De troggewelven zijn opgebouwd uit bakstenen schalen en stalen I-profielen die naderhand werden afgewerkt met een dunne pleisterlaag. Op enkele plaatsen schilfert de pleisterlaag af. Het vlakke plafond in de kelder bestaat waarschijnlijk uit bepleistering op houten latwerk zoals bewaard in naastgelegen woningen.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde De authentieke 19de-eeuwse beglaasde kelderdeur is bewaard, inclusief de deurkruk (besproken onder gang). In de achtergevel bevindt zich een kelderopening die uitgaat boven het maaiveld, en voorzien werd van houten kader met een ruitvormig verluchtingsrooster.
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Deze onderdelen van de kelder dienen met zekerheid behouden te blijven: boogsegment openingen, gemetste trap, troggewelven, het bepleisterd plafond en houten moerbalk. De vloer is een zeer belangrijk element en moet men behouden. Het schrijnwerk van het raam mag men wit schilderen. Herstelling van de wandbepleistering is aangewezen. Storende erfgoedwaarde Leidingen in opbouw kunnen iets discreter worden aangebracht.

03.03.02 BEGANE GROND

(1) Vertrek 0.1 (gang - traphal)

Vloer	Hoge erfgoedwaarde In de inkomhal ligt een zwart en witte cementtegelvloer, gelegd in overhoekse dambordpatroon. De 19de-eeuwse tegelvloer is authentiek. Deze tegels kwamen in opgang vanaf de tweede helft van de 19de eeuw. Ze waren goedkoper maar minder slijtvast dan de keramische tegels. Ze komen veelvuldig voor in de begijnhofwoningen ter vervanging van keramische tegels of dure natuursteen.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd en wit beschilderd. Er is geen lambrisering bewaard. De gang is gecompartmenteerd in twee delen waarbij de midden travee wordt benadrukt door twee pilasters. De wanden zijn onderaan afgewerkt met een wit beschilderde houten plint.

TRAPHAL

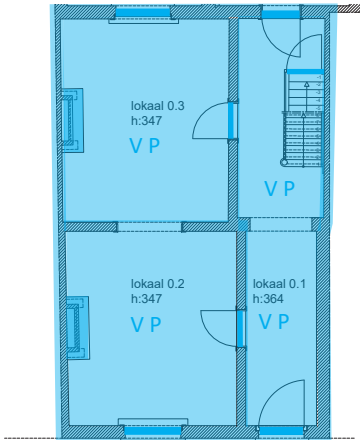

afb. 53: Begane grond, vertrek 0.1 traphal: huidige toestand mei 2023.

Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Het plafond is vlak bepleisterd en wit geschilderd, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.
Trap	Hoge erfgoedwaarde In het tweede deel van de gang bevindt zich de 19de-eeuwse authentieke houten trap naar de verdieping. De traptreden en trapeuning met spijlen zijn later wit geschilderd. De trapboom is grijs geschilderd. Het onderhoud is wit bepleisterd. Onder de eerste trapsteek vertrekt de trap naar de kelder. Onder de trapsteek is de keldertrap-wand vlak bepleisterd en niet zoals in naastgelegen woningen afgesloten met een houten, bruin gebeitste beglaasde wand met geribde ruiten en ijzeren roedeverdeling. Wellicht reeds verdwenen of mogelijk bewaard onder bepleisterde wand (te onderzoeken a.d.h.v. materiaaltechnisch en destructief onderzoek bij toekomstige restauratie).
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde De voordeur is wit geschilderd en bevat nog authentieke sobere deurhengsels, duimen en slot. De beglaasde kelderdeur is wit geschilderd, onderverdeeld in vier vlakken door glasroedes met in het midden een versierd medaillon of luchtrooster en bewaard kruk. De achterdeur naar keuken is identieke beglaasde deur, waarbij deurbeslag is vernieuwd maar uniform met andere deuren. Luchtrooster/versierde medaillon ontbreekt. Verder zijn er nog twee wit geschilderde stijldeuren, aangepast maar uniform deurbeslag (kruk).
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Bijna alles moet hier behouden blijven: de trap, de cementtegelvloer, de buitendeur met beslag, de beglaasde deuren en paneeldeuren. Bijzondere aandacht gaat naar het binnenschrijnwerk van de keuken- en kelderdeur waarvan de medaillon behouden moet blijven. De negentiende-eeuwse voordeur met insteekslot, deurhengsels en duimen dient ook bewaard te blijven. De wanden moeten bij voorkeur volledig bepleisterd blijven zijn en in een lichte kleur geschilderd blijven. Indifferente erfgoedwaarde Wat betreft de trap en schrijnwerk van de binnendeur: hier is na te gaan met stratigrafisch onderzoek of onder de witte en grijze verflagen eventueel bruine beitslagen terug te vinden zijn zoals bij de naastliggende woningen. Bij toekomstige restauratie zou men ook kunnen nagaan met behulp van materiaaltechnisch en destructief onderzoek of een beglaasde keldertrap-wand is bewaard, zoals in naastgelegen identieke woningen.

0

afb. 54: Grondplan: hoofdvolume © ARAT architecten.

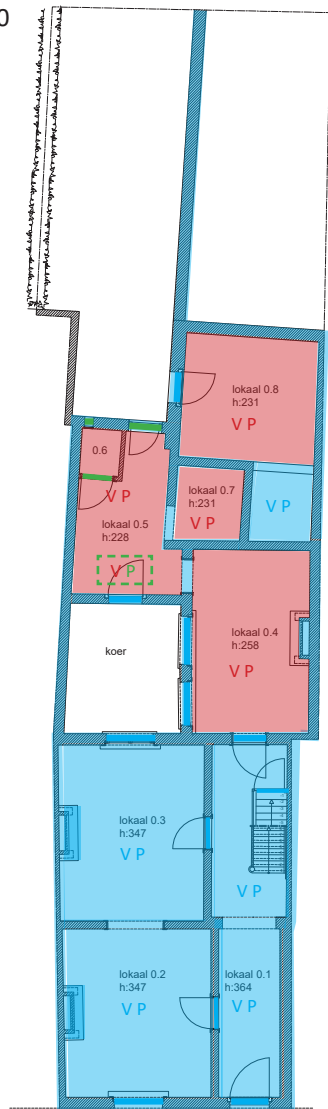
(2) Vertrek 0.2 - 0.3 (samenvoeging voorste kamer en achterste kamer)

Vloer	Hoge erfgoedwaarde Oorspronkelijke houten plankenvloer is bewaard.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd. Bovenaan afgewerkt met kooflijst. De toenmalige deurpanelen die de kamers vroeger van elkaar scheidde is verdwenen. Tegen de scheidingsmuur met nr. 35 zien we in elke kamer elk eenvoudige schouw met een marmeren mantel en hardvloer. De hardwanden zijn reeds dichtgemaakt en vlak bepleisterd. Geen erfgoedwaarde In de hoek aan de voorgevel staat de gasmeter in een afkasting.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Het plafond is vlak bepleisterd en wit beschilderd.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Er zijn twee deuren in deze kamers t.o.v. de gang, beide authentieke 19de-eeuwse paneeldeuren. Aangepast maar uniform deurbeslag (kruk). De deurdorpels zijn uit hout. De monumentale dubbele deur die de kamers vroeger van elkaar scheidde is verdwenen. Het origineel schrijnwerk van de vensters in de voor- en achtergevel is ook behouden, inclusief het raambeslag met spanjoetslot. Geen erfgoedwaarde Voorzet glas-in-lood kader (past typologisch niet bij venstertype van de woning)
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Het origineel schrijnwerk van de paneeldeuren en vensters zijn bewaard en dienen behouden te blijven, net zoals de originele raambeslag zoals de scharnieren, duimen en het espagnolet. In beide kamers is ook de haard behouden, afgewerkt met marmeren schouwmantel en vloer, de hardwanden zijn dichtgemaakt. Zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en de haardomkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming “per kamer” en als architecturaal centrum van het lokaal. Bijna alles moet hier behouden blijven: de plankenvloer, natuurstenen hardvloeren, houten deurdorpels, bepleisterd plafond, schouwen met marmeren mantel en binnenschrijnwerk. Indifferente erfgoedwaarde De oorspronkelijke planindeling is hier bewaard, weliswaar is de dubbele tussendeur niet behouden op haar originele locatie. Het is sterk aan te bevelen om die ruimtelijke tweeledigheid te herstellen indien de dubbele deur bewaard is gebleven. Storende erfgoedwaarde De omkasting tegen de muur is erg opvallend en storend. Meer gepaste locatie te zoeken.

VERTREK 0.3

VERTREK 0.4

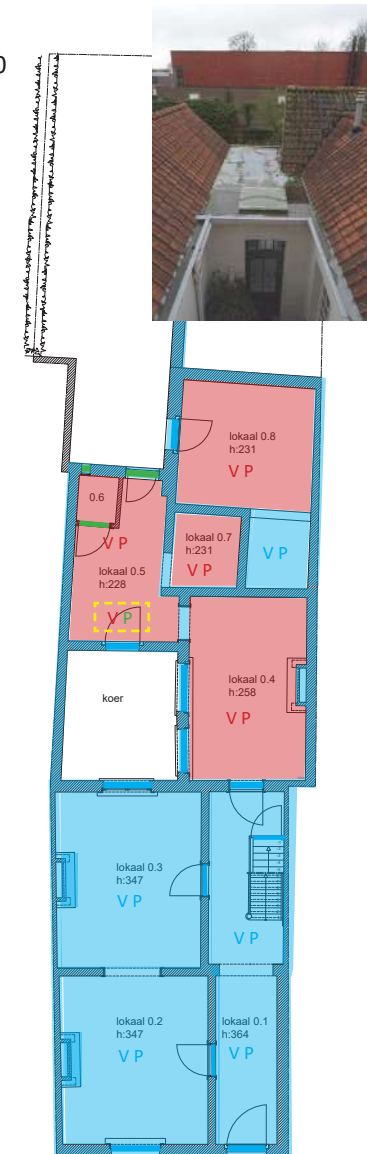

afb. 55: Grondplan © ARAT architecten.

03.03.03	AANBOUW
(1)	Vertrek 0.4 (keuken)
Vloer	Indifferente erfgoedwaarde De deurdorpels bestaan niet uit blauwe hardsteen maar is reeds vervangen met zwarte natuurstenen dorpel. Geen erfgoedwaarde In de keuken ligt een recente tegelvloer zonder erfgoedwaarde. 19de-eeuwse tegelvloer reeds vervangen met 20ste-eeuwse terrazzo tegelvloer. Zwart geglazuurde keramieke plint
Wanden	Hoge Erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd en wit beschilderd. Tegen de scheidingsmuur met gebuur nr. 37 bevindt zich een sobere schouw. Geen erfgoedwaarde Deze schouwmantel is niet meer origineel maar reeds aangepast.
Plafonds	Geen erfgoedwaarde Verlaagd plafond. Het plafond is ingevuld met plaatmateriaal. Het geheel is witgeschilderd.
Schrijnwerk	Hoge Erfgoedwaarde Het sas bereikt men via de doorgang met een authentieke beglaasde deur vanuit de inkomhal. De beglaasde deur is een identiek model van de beglaasde kelderdeur. Aangepast maar uniform deurbeslag (kruk). Twee 19de-eeuwse originele vensters met kleinhoutverdeling.
Appreciatie	Hoge Erfgoedwaarde Deze aanbouw is oorspronkelijk (reeds terug te vinden op de mutatieschets van 1871) maar de interieur aankleding is niet bewaard, het schrijnwerk wel. Waardevolle elementen van de interieurafwerking zijn de twee 19de-eeuwse vensters en de beglaasde binnendeur vanuit de inkomhal. <i>Schrijnwerk:</i> de originele paneel en beglaasde deuren en de ramen moeten bewaard blijven. <i>Vloer:</i> de vloer is niet origineel. De vloertegels mogen aangepast worden indien men het vloerveld beter zou wensen te isoleren. Een tegelvloer naar historisch model met gele en zwarte tegels in dambordpatroon zijn hier meer wenselijk. <i>Plafond:</i> het verlaagd vals plafond heeft geen waarde en zou best vervangen worden door een bepleisterd plafond. <i>Schouw:</i> de gemetste schouwmantel is storende aanpassingen en zouden best gecorrigeerd worden. Maar zelfs indien men de haard niet meer nodig zou hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouw moet wel degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming 'per kamer' en als architecturaal centrum van het lokaal.
(2)	Vertrek 0.5 (sas)
Vloer	Geen erfgoedwaarde In de sas ligt een recente tegelvloer zonder erfgoedwaarde.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd en beschilderd. Bovenaan afgewerkt met een eenvoudige kooflijst en onderaan geglazuurde keramieke plint.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Het plafond is vlak bepleisterd en wit beschilderd, afgewerkt met een smalle kooflijst. Indifferente erfgoedwaarde In het plafond zit een lichtkoepel (recent maar niet beeldverstorend). Geen erfgoedwaarde Tweede deel, verlaagd plafond
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Authentieke beglaasde, wit geschilderde originele buitendeur naar binnenkoer. Ze bevat nog authentieke sobere deurhengsels, sloten en duimen. Boven de volle deur is er een wit geschilderd bovenlicht met enkele beglazing.

VERTREK 0.5 - 0.6

afb. 56: Grondplan © ARAT architecten.

TUINBERGING 0.8 (EN 0.7)

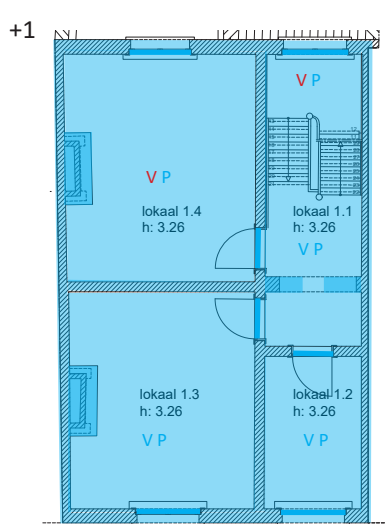
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Deze aanbouw is oorspronkelijk (terug te vinden op de mutatieschets van 1871) maar de elementen in de sas hebben geen authentieke waarde, behalve het authentieke schrijnwerk van de buitendeur, inclusief getrokken beglazingen, bovenlicht en deurbeslag te behouden. Indifferente erfgoedwaarde - Lichtkoepel in plafond, recent maar niet beeldverstorend. Storende erfgoedwaarde <i>Vloer</i>: de vloer is niet origineel. De vloertegels worden best aangepast indien men het vloerveld beter zou wensen te isoleren. Een tegelvloer naar historisch model met gele en zwarte tegels in dambordpatroon zijn hier meer wenselijk. <i>Plafond</i>: het verlaagd vals plafond heeft geen waarde en zou best vervangen worden door een bepleisterd plafond.
-------------	---

(3) Vertrek 0.6 - 0.7 (badkamer en toilet)

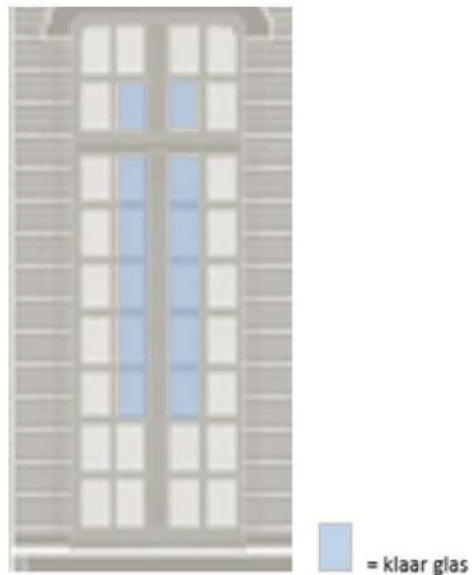
Vloer	Geen erfgoedwaarde In de badkamer ligt een recente tegelvloer zonder erfgoedwaarde.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn bepleisterd en wit beschilderd. Geen erfgoedwaarde Betegelde wanden (badkamer).
Plafonds	Geen erfgoedwaarde Verlaagd plafond.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Gerecupereerde opgeklampte binnendeur, vernieuwd beslag (geen erfgoedwaarde) Indifferente erfgoedwaarde Vernieuwde achterdeur naar historisch model, modern beslag. Klein rechthoekig venster.
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Deze aanbouw is wel oorspronkelijk (reeds terug te vinden op de mutatieschets van 1871) maar de elementen in deze badkamer hebben geen authentieke waarde, met uitzondering van de gerecupereerde opgeklampte deur van de toilet (storend beslag). Geen erfgoedwaarde De badkamer is een recente ingreep en heeft geen enkele historische waarde, evenals de interieurafwerking (vloer- en wandtegels) en vensterschrijnwerk. Het modern deurbeslag past niet bij de gerecupereerde deur.

(4) Opberghok 0.8 (tuinberging)

Vloer	Hoge erfgoedwaarde Bakstenen vloer, in halfsteensverband gelegd. Geen erfgoedwaarde betontegels zonder erfgoedwaarde
Wanden	Hoge erfgoedwaarde Metselwerk, gemetseld in kruisverband, wit gekaleid/ Vlak bepleisterd
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Houten balkenzoldering, kinderbalken met hierboven vloerplanken Indifferente erfgoedwaarde Vernieuwd dakgebint Geen erfgoedwaarde (deels) Bedekt met houten plaatmateriaal i.f.v. verlaagd plafond
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Authentieke opgeklampte (later beglaasde) deur bewaard, inclusief deurbeslag met 19de-eeuwse deurkruk, donker groen beschilderd. In de berging wordt nog een authentieke beglaasde binnendeur bewaard, identiek aan de kelder- en keukendeur. Vermoedelijke weggenomen tussen aanbouw en sas.

afb. 58: Grondplan: verdieping
© ARAT architecten.

afb. 57: Verdieping: traphal 1.1: huidige toestand 2024.

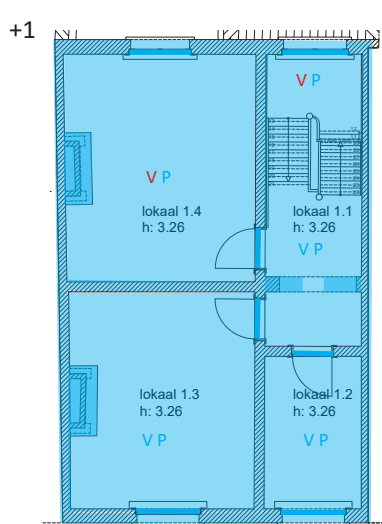
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Te behouden elementen zijn het origineel schrijnwerk van de donker groen beschilderde opgeklampte buitendeur, inclusief deurbeslag, bewaarde 19de-eeuwse beglaasde binnendeur, bakstenen vloer, houten balkenzoldering en wit gekaleid of bepleisterde bakstenen wanden.
	Geen erfgoedwaarde De recente betontegels hebben geen erfgoedwaarde en worden bij toekomstige werken bij voorkeur vervangen met bakstenen vloer. De afdekplaten van het verlaagde plafond zijn storend.

03.03.04 EERSTE VERDIEPING

(1) **Vertrek 1.1 Trappenhal**

De trappenhal op de eerste verdieping geeft toegang tot drie kamers. De ruimte wordt in 2 delen opgedeeld door een gemetste en bepleisterde (grotendeels afgebroken) tussenportiek.

Vloer	Hoge erfgoedwaarde Authentieke plankenvloer. Geen erfgoedwaarde Tapijtbekleding
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd en wit beschilderd, onderaan eenvoudige wit beschilderde houten plint.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk. Onderzijden van de trapsteken en bordessen zijn eveneens vlak bepleisterd.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Op het tussenbordes bevindt zich een groot witgeschilderd houten raam opgedeeld in 14 vlakken per vensterhelft. Het raam is vast en kan niet geopend worden. Een aantal van de ruitjes is uitgevoerd in helder floatglas terwijl het overgrote deel vervangen opaal glas bevat. Allicht is dit laatste de oorspronkelijke invulling omdat men het uitzicht op het pannendak storend vond. Dit zou ook verder onderzocht moeten worden bij de andere woningen (ook bij 2 andere aanpalende woningen is nog dergelijk glas aanwezig (zie woning nr. 37 en 38). Uit vergelijking met die nog resterende exemplaren kan men opmaken dat er wel degelijk sprake was van een gewilde geometrische combinatie van helder en opaal glas. In de hal bevinden zich verder vier geschilderde paneeldeuren, laat 19de-eeuwse modellen. Deels aangepast en deels origineel beslag.
Trap	Hoge erfgoedwaarde De laat 19de-eeuwse houten trap met gedraaide spijlen is bewaard. Geen erfgoedwaarde Wat betreft de trap naar de zolder werd recent een bekasting gemaakt (niet waardevol), afgesloten met gerecupereerde paneeldeur (wel waardevol).
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Waardevolle elementen die bewaard dienen te blijven zijn de houten plankenvloer, het schrijnwerk en de trap in zijn geheel. De wanden en plafond dienen vlak bepleisterd te blijven. Het originele raam op de tussenbordes is zeer waardevol en dient bewaard blijven, evenals de vier paneeldeuren. De raamvlakken die ingevuld zijn met floatglas zouden best terug vervangen worden door gelijkaardig mat glas volgens bovenstaand patroon. Geen erfgoedwaarde Bij restauratie zou men wel best nazien of onder de witte verflagen op de trap nog andere verf- of beitslagen aanwezig zijn. De tapijtbekleding op de tussenbordes is te verwijderen, herstel van plankenvloer. De bekasting van de zoldertrap wordt bij voorkeur ook verwijderd.

afb. 61: Grondplan: verdieping
© ARAT architecten.

afb. 62: Verdieping: vertrek 1.2: huidige toestand 2024.

(2) **Vertrek 1.2 (kleine kamer vooraan)**

Vloer	Hoge erfgoedwaarde Authentieke plankenvloer.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd en wit beschilderd, onderaan eenvoudige wit beschilderde houten plint.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Er is één venster aanwezig in de ruimte. Het gaat over een witgeschilderd houten raam (met tablet, gordijnenkast en zijdelingse omlijstingslatten). Het betreft een 19de-eeuws raam met kleinhoutverdeling dat werd ingevuld met ijzeren glasroeden. De spanjolet, scharnieren en duimen zijn nog origineel. Eén wit geschilderde paneeldeur, laat 19de-eeuwse model. De originele deurkruk is bewaard.

(3) **Vertrek 1.3 (grote kamer vooraan)**

Vloer	Hoge erfgoedwaarde Authentieke plankenvloer.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn wit bepleisterd. In het midden van de ruimte tegen de scheidingswand van nr. 35 staat een 19de-eeuwse schouw afgewerkt met een zwart natuurstenen tablet en schouwmantel in zwarte natuursteen met witte natuurstenen ornamenten. De haardmond is gedicht en wit beschilderd (niet waardevol).
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde Er is één wit geschilderd raam met spanjolet en originele scharnieren, het betreft een 19de-eeuws raam met kleinhoutverdeling dat nog werd ingevuld met ijzeren glasroeden. Eén wit geschilderde paneeldeur, laat 19de-eeuwse model. De originele deurkruk is bewaard. Geen erfgoedwaarde Voorzet glas-in-lood kader (past typologisch niet bij venstertype van de woning)

afb. 59: Verdieping: vertrek 1.3: huidige toestand 2024.

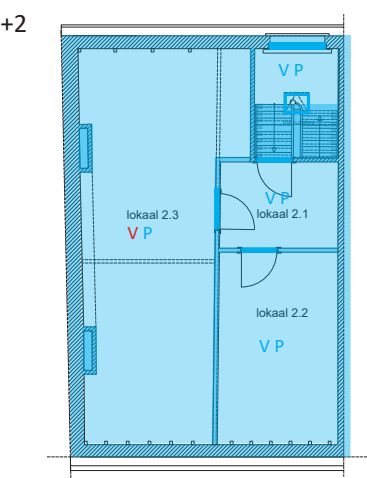
(4) **Vertrek 1.4 (grote kamer achteraan)**

Vloer	Geen erfgoedwaarde De vloer van de slaapkamer is bekleed met vast tapijt. Mogelijk is de authentieke plankenvloer hieronder bewaard.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn wit bepleisterd. In het midden van de ruimte tegen de scheidingswand van nr. 35 staat een 19de-eeuwse schouw afgewerkt met een zwart natuurstenen tablet en schouwmantel in zwarte natuursteen met witte natuurstenen ornamenten. De haardmond is gedicht en wit beschilderd.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde De laat 19de-eeuwse paneeldeur is hier ook bewaard. Het origineel deurbeslag is niet bewaard. Het tweedelig getoogd raam met kleinhoutverdeling is origineel, inclusief raambeslag. Het betreft een 19de-eeuws raam ingevuld met ijzeren glasroeden.

afb. 60: Verdieping: vertrek 1.4: huidige toestand 2024.

afb. 64: Grondplan: zolder
© ARAT architecten.

afb. 63: Zolder: traphal, huidige toestand 2024.

afb. 65: Zolderkamer, huidige toestand 2024.

(5) **Appreciatie eerste verdieping**

Hoge erfgoedwaarde

Te behouden elementen zijn:

- De trap moet in zijn geheel behouden blijven. Bij restauratie zou men wel best nazien of onder de witte verflagen op de trap nog andere verf- of beitslagen aanwezig zijn.
- De schouwen, afgewerkt met een zwart natuurstenen tablet en schouwmantel in zwarte natuursteen met witte natuurstenen ornamenten. De eenvoudige schouwhaard heeft op zich eigenlijk geen bijzondere bouwhistorische waarde. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en de haard - omkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming “per kamer” en als architecturaal centrum van het lokaal. Hoewel het deurbeslag niet meer origineel is het wel uniform.
- Schrijnwerk: de 19de-eeuwse vensters met beslag en de paneeldeuren, inclusief beslag (indien bewaard)
- De plankenvloeren (wellicht bewaard onder tapijtbekleding) en de houten plinten
- De vlak bepleisterde hoge plafonds (vermoedelijk op houten latwerk) en wanden

Geen erfgoedwaarde

- De tapijt vloerbekledingen zijn storende elementen. Bij restauratie zou men best de plankenvloer herstellen. Men voert best hiervoor materiaaltechnisch onderzoek uit om na te gaan of dat de originele afwerkingslagen onder de recente bekledingen bewaard zijn gebleven.
- Wat betreft de witte beschildering van de deuren en trappenhuis: men zou bij een restauratie moeten nazien of deze verflagen origineel zijn of onder deze verflagen andere beitslagen terug te vinden zijn.
- De bekasting van de zoldertrap is een recente ingreep en wordt bij voorkeur ook verwijderd

03.03.05 ZOLDER

(6) **Zoldertrap 2.1**

Vloer	Hoge erfgoedwaarde De authentieke plankenvloer.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De wanden zijn vlak bepleisterd en beschilderd.
Plafonds	Hoge erfgoedwaarde Het plafond en het schuine gedeelte van de traphal is vlak bepleisterd, op houten latwerk. Het onderhoud van de trap is eveneens vlak bepleisterd.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde De zolder is toegankelijk via een authentieke 19de-eeuwse beglaasde deur met origineel deurbeslag en kruk, zelfde type als de kelderdeur, onderverdeeld in vier vlakken door glasroedes, het in het midden versierde medaillon of luchtrooster verdwenen, vervangen met rond glaasje, bewaard kruk. In het schuine dakvlak zit nog een gerestaureerde lichtopening naar historisch model met ijzer schrijnwerk met tweedeling. Het grote wit geschilderde houten raam op het tussenbordes wordt besproken onder 1.1.
Trap	Hoge erfgoedwaarde De 19de-eeuwse houten trap met gedraaide spijlen is bewaard. Bruin gebeitste spijlen van trapeuning, traptreden beschilderd met kleurige tamponeertechniek om treden te voorzien van een ‘vals tapijtloper’.
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde De wanden en plafond dienen vlak bepleisterd te blijven. De originele zolderdeur met beslag, venster op de tussenbordes en dakvenster moeten bewaard blijven. De trap moet in zijn geheel behouden blijven, ook de tamponeertechniek is waardevol. Bij aanpassingen van de trap (zie hiervoor) moet men ook steeds deze afwerking hernemen.

afb. 66: Schrijnwerk: zolderdeuren, huidige toestand 2024.

afb. 67: Zolder, huidige toestand 2024.

(7) Zolder: vertrekken 2.1 - 2.2 -2.3

Vloer	Hoge erfgoedwaarde Originele brede houten plankenvloer. Geen erfgoedwaarde Deel van de vloer is bedekt met isolatiemateriaal, wellicht liggen de originele brede houten planken hieronder nog.
Wanden	Hoge erfgoedwaarde De scheidingswanden en borstweringsmuren zijn opgetrokken uit baksteenmetselwerk en zijn nog met de originele kalkpleister afgewerkt. Tegen de scheidingsmuur met nr. 35 komen twee schouwkanalen samen aan de dakdoorgang tot één schouw met bovendakse schoorsteen.
Dakconstructie	Hoge erfgoedwaarde De gebinten, gordingen en de kepers van de 19de-eeuwse kapconstructie zijn bewaard. Het schuin dakvlak bevat nog wel het latwerk maar de bepleistering is nog maar beperkt aanwezig, deze moet hersteld worden. Nog een groot deel van de originele rinkellatten als drager van de plafondbepleistering zijn nog bewaard en bevatten overduidelijke kalksporen op al de andere kepers die duidelijk maken dat de zolder oorspronkelijk helemaal bepleisterd was. Bij de 19de-eeuwse woningen gebeurde dit wel vaker (zie bv. ook woningen nr. 38, 62). De muurplaten werden reeds vervangen.
Schrijnwerk	Hoge erfgoedwaarde De zolderruimte zijn toegankelijk via een twee authentieke opgeklampte deuren, bestaande uit drie brede planken. Origineel deurbeslag behouden, samengesteld uit gehengens, ijzeren handgreep met lipslot en ovalen handgreep. Mogelijke 18de-eeuwse deuren die gerecupereerd werden. Afgezet dakvlakvenster na te kijken in vertrek 2.2, mogelijk 19de-eeuws type, reeds zichtbaar op prentbriefkaarten omstreeks 1900.
Appreciatie	Hoge erfgoedwaarde Belangrijk is dat het originele schrijnwerk van de opgeklampte en beglaasde deuren, inclusief beslag, de muurbepkeistering, plafondbepleistering op houten latwerk, de gemetste schouwen, oude vloerplanken en het houten dakgebinte bewaard blijven. De 19de-eeuwse zoldertrap moet uiteraard bewaard blijven. • Te behouden elementen zijn: dakgebinte, zoldertrap, de gemetste schouwen, de originele bepleistering (op latten), het schrijnwerk van de waardevolle deuren inclusief deurbeslag en het ijzeren dakvlakvenster. • De huidige ruimteconfiguratie is nog de originele en dient bewaard te blijven. De ruimtes mogen niet verder worden opgedeeld. • bij herstellings- of aanpassingswerken aan de vloer moeten de bestaande planken en vloerkepers maximaal behouden blijven en in elk geval maximaal herbruikt en in hun originele status herplaatst worden. • Indien men de zolder zou wensen in te richten is het wenselijk om opnieuw een bepleistering op latwerk te gebruiken voor de afwerking van de dakvlakken. • De natuurlijke verlichting zal beperkt moeten blijven. Het inbrengen van meer daglicht ligt gevoelig: het ene dakraam aan de voorgevel kan men behouden, nieuwe dakkapellen bijplaatsen is sterk af te raden en zal waarschijnlijk niet vergund worden omdat de pleinzijde van het begijnhof als stadsgezicht én werelderfgoed is erkend. Het is daarbij belangrijk dat de bestaande harmonie gerespecteerd wordt en één van de karakteristieken van het Turnhoutse begijnhof is dat de zolders op enkele spaarzame uitzonderingen na, niet uitgebouwd werden met dakkapellen of zwaar uitgebouwde dakvolumes. Langs de achtergevel kan men hier wél dakramen bijplaatsen en voldoende licht betrekken op de zolder. Enkel met dakvlakramen en een gezamenlijke aanpak voor de woninggroep. Geen erfgoedwaarde Isolatiemateriaal te verwijderen en plankenvloer te herstellen.

HOOFDSTUK 04

BOUWFYSISCHЕ ANALYSE

04.01 EXTERIEUR

04.01.01 SCHRIJNWERK ALGEMEEN

Gezien de bouwhistorische waarde van het bewaarde buitenschrijnwerk in de voorgevel, de achtergevel en aanbouw moet er getracht worden deze te behouden. In het algemeen is het schrijnwerk in het verleden relatief goed onderhouden. Men zal wel rekening moeten houden met een gedetailleerd nazicht en punctueel herstel van aangetaste en verzwakte delen. De verflagen schilferen plaatselijk af. Hernemen van verschaalde verflagen van schrijnwerk in correcte kleur is aangeraden.

04.01.02 VOORGEVEL

De voorgevel bevindt zich in redelijke goede staat en heeft maar een aantal kleine gebreken die door goed onderhoud hersteld kunnen worden. De verflagen van het schrijnwerk van de vensters, buitenluiken en kroonlijst op klossen zijn op enkele plaatsen verschaald. De grijs geschilderde plint is nog intact en vertoont geen afschilferende verf. De baksteen is in goede staat en het voegwerk, ook het rood beschilderd voegwerk is intact. Op enkele plaatsen werden herstellingen gebeurd met cementmortel (zie contactpunt luikbeslag - opgaand metselwerk). Dit moet men in de toekomst vermijden, beter gebruikt men kalk-cementmortel. Het voegwerk van de profielijst uit metselwerk ontbreekt: de bakstenen fries zou eigenlijk opnieuw moeten bepleisterd worden.

De metalen onderdelen, zoals de verluchttingsroosters, de restanten van de trekbel en luikbeslag kunnen preventief een roestwerende behandeling krijgen maar zijn algemeen in orde. Plaatselijk zit een roestig restant in de voorgevel. Momenteel heeft dit geen gevolgen maar ijzer kan tot zeven keer uitzetten en het steenwerk beschadigen. Indien roestige restanten geen functie hebben worden ze bij voorkeur verwijderd. Dit geldt niet voor restanten van het luikbeslag & de trekbel, en verluchttingsrooster.

Onderhoudswerkzaamheden:

- Verwijderen van cementvoegen en cementeringen die schadelijk zijn voor het metselwerk
- Herstel uitgespoeld voegwerk en weggevalen voegen opgaand metselwerk
- Heropvoegen van verdwenen voegen tussen natuurstenen delen (watersijpeling) & herstel van de voegen tussen de stenen in kalkrijke mortel
- Herstel en inbinden van scheuren in opgaand metselwerk (indien nodig)
- Herstel en inbinden breuken in natuurstenen vensterlateien, dorpels en hardstenen plint (indien nodig)
- Behoud en restauratie van origineel schrijnwerk (deur, vensters en luiken)
- Hernemen van verschaalde verflagen van schrijnwerk in correcte kleur
 - Na herstel van de ondergrond
 - Na goede voorbereiding van de ondergrond: schuren, afwassen en laten drogen
 - In dampdoorlatende verf
- Ontroesten en herschilderen van ijzeren onderdelen in correcte kleur en compatibele roestwerende verf (o.a. trekbel, verluchttingsrooster, voetschraper, luikduimen,...) (elke 10-15 jaar roestwerend behandelen)
- Onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...)
- Nazicht en herstel aansluiting dakbedekking en opgaand muurwerk

afb. 68: Details voorgevel, huidige toestand 2024.

afb. 69: Details binnenkoergevels en bedaking aanbouwen, huidige toestand 2024.

afb. 70: Details achtergevel aanbouwen, huidige toestand 2024.

04.01.03 ACHTERGEVEL EN AANBOUW

Erg uitgespoeld voegwerk aan de achtergevel en aanbouw. Plaatselijk herstellingen gebeurt in de achtergevel met cementvoegen. De bouwnaden moeten afleesbaar blijven en als bouwspoor behouden worden. De gevels op de binnenkoer vertonen lichte scheurvorming. Het moet heropgevoegd en ingebonden worden. De beschadigde delen dienen hersteld te worden. De witte kaleilaag verkeert in goede toestand maar is ter hoogte van de plint beschadigd met afbladderende verf omwille van vochtschade. Pvc regenafvoeren worden bij voorkeur vervangen met een zinken exemplaar. De kroonlijst bevindt zich in goede staat aan de binnenkoer, maar aan de achtergevel komt de verf los. De verflagen van het schrijnwerk van de vensters en deuren zijn in goede toestand. De beschildeerde delen moeten geverfd worden met een minerale, dampopen verf (kalk- of silicaatverf). Dampdichte verven, zoals latex of chloorrubber moet men vermijden, alsook meerlagige siloxaanverf.

Plaatselijk zit een roestig restant in de gevels. Indien roestige restanten geen functie hebben worden ze bij voorkeur verwijderd. De gevelankers in de topgevel van de aanbouw zijn erg roestig en moet een roestwerkende behandeling krijgen.

Onderhoudswerkzaamheden:

- Verwijderen van cementvoegen en cementeringen die schadelijk zijn voor het metselwerk
- Herstel uitgespoeld voegwerk en weggevallen voegen opgaand metselwerk met kalk-cementmortel
- Heropvoegen van verdwenen voegen tussen natuurstenen delen (watersijpeling) & herstel van de voegen tussen de stenen in kalkrijke mortel
- Herstel en inbinden van scheuren in opgaand metselwerk
- Behoud en restauratie van origineel schrijnwerk
- Hernemen van verschaalde verflagen van schrijnwerk in correcte kleur
 - Na herstel van de ondergrond
 - Na goede voorbereiding van de ondergrond: schuren, afwassen en laten drogen
 - In dampdoorlatende verf
- Ontroesten en herschilderen van ijzeren onderdelen in correcte kleur en compatibele roestwerende verf (o.a. gevelankers, luikduimen,...)
- Onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...)
- Nazicht en herstel aansluiting dakbedekking en opgaand muurwerk

04.01.04 BEDAKING

De pannendaken bevinden zich in relatieve goede toestand. De pannen van de achterste gemeenschappelijk aanbouw bevatten aantal verweerde pannen en mosgroei. Nazicht, ontmossen van pannen en herstel verzakking pannen, nazicht aansluiting dakbedekking en opgaand muurwerk.

Herstellen houdt o.a.

- Ontmossen van pannen en verwijderen van plantengroei
- Het aansmeren van de eindpannen met cementmortel moet vermeden worden.
- Beschadigde en sterk verweerde pannen vervangen door soortgelijke exemplaren en nokpannen aanwerken met een kalkrijke mortel, bij voorkeur met toevoeging van een wapeningsvezel (bv. koehaar of een modern equivalent)
- Nakijken en herstellen van aansluitingen van het dakvenster
- Nakijken en herstellen van aansluitingen t.o.v. de schouw. Als de schouw niet meer gebruik zal worden kan men ze best dicht maken zodat er geen regeninslag voorkomt (indien dit nog niet is gebeurt, na te kijken)
- De goten en regenwaterafvoeren dient men tweemaal per jaar schoon te maken, zodat de regenwaterafvoer niet wordt belemmerd
- Nazicht en herstel van ijzeren dakraam aan de tuinzijde. Dit venster gaat niet meer open maar voldoet momenteel. Het dakraam is aan de binnenzijde niet meer bereikbaar door de afwerking.

afb. 71: Details kelder, huidige toestand 2024.

afb. 72: Detail houten deurdorpel en marmeren
haardvloer, begane grond, huidige toestand 2024.

afb. 73: Details schrijnwerk, begane
grond, huidige toestand 2024.

04.02 INTERIEUR

04.02.01 KELDER

De authentieke aarde tegels dienen gereinigd te worden. Als gevolg van de vochtschade zijn de kalkverflagen op veel plaatsen losgekomen. Ook de verlaag op de moerbalk bladdert af. Een echte waterdichte bekuiping op basis van cement is hier uit den boze: men aanvaardt best de lichte verkleuringen en de beperkte capillaire vochtinfiltratie als een onvermijdelijke karakteristiek van dergelijke oude bakstenen keldervloer. Op enkele plaatsen waar de kalkpleister los kwam ten gevolge van opstijgend vocht dient de kalklaag te worden hersteld. Punctueel herstel bakstenen keldervloer. Leidingen in opbouw kunnen iets discreter worden aangebracht. Te allen tijde vermijden dat historisch waardevolle kelders gereduceerd worden tot technische kruipruimtes.

- Herstellen van kalkbepleistering wanden en plafond
- Indien nodig, herschilderen met dampopen kalkverf
- Herstel van bakstenen vloer en keldertrappen
- Alle houten structuren moeten nagezien worden, een preventief curatieve behandeling met insecten- en schimmelwerend product krijgen met extra aandacht voor de ingewerkte moerbalk

Het bepleisterde plafond dient plaatselijk hersteld te worden (verschillende gaten werden gemaakt), voornamelijk de openingen dienen hersteld te worden op een correcte manier, d.w.z. met kalkpleister op houten rinkellatten.

- Plaatselijk herstel van plafond op rinkellatten

De stalen liggers van de troggewelven zijn mee wit gekalkt, deze dienen nagekeken te worden en kunnen preventief een roestwerende behandeling krijgen. Op een aantal punten zijn de stalen liggertjes van de troggewelven sterk geroest en moeten behandeld worden (vrijmaken, ontroesten en herschilderen met aangepaste corrosiewerende verf).

- Restauratie 19de-eeuwse troggewelven op stalen I-profielen
- Roestwerende behandeling van stalen elementen (I-profielen)

Aangezien een groot deel van het ijzerwerk verborgen en niet bereikbaar is, is van belang alle vochtbronnen die tot roestvorming kunnen leiden, te vermijden:

- optrekkend en ander indringend vocht wegnemen;
- bovenliggende vloer reinigen met zo min mogelijk water en
- de onderliggende ruimtes permanent verluchten en/of verwarmen

De kruipkelder is met plaatmateriaal afgesloten en kon niet geïnspecteerd worden. De verluchtingsopeningen in de straatgevel is wel bewaard. Door een slechte verluchting kan er een vochtig klimaat ontstaan waardoor de draagbalken van de vloer aangetast kunnen worden door houtkevers en zwam. Herstel houdt o.a. in:

- de kruipkelder ruimen;
- de dichtgemetselde verluchttingsopeningen terug open maken;
- de opening tussen de kruipkelder en de achterste kelder niet afsluiten.

afb. 74: Details: trap, verdieping, huidige toestand 2024.

afb. 75: Details: schrijnwerk, verdieping, huidige toestand 2024.

afb. 76: Detail, slaapkamer op verdieping, huidige toestand 2024.

afb. 77: Details, zoldertrap, huidige toestand 2024.

afb. 79: Details: schrijnwerk verdieping en zolder, huidige toestand 2024.

afb. 78: Details: zolder, huidige toestand 2024.

04.02.02 BEGANE GROND

(1) Algemeen bepleistering en schilderingen

De bepleisterde binnenafwerking is algemeen in orde maar vertoont enkele kleinere scheuren. Dergelijke scheuren kunnen punctueel hersteld worden zonder dat alle bepleistering moet worden verwijderd. De scheuren dient men te herstellen met een compatibele pleister en het schilderwerk te hernemen met een verf die compatibel is met de ondergrond. In de traphal op de zolder zijn er (oude) vochtproblemen. Na grondig onderzoek is het nodig om de lacunes te herstellen en de vochtproblemen te verhelpen.

(2) Traphal en sas

De inkomhal en het trappenhuis zijn in goede staat. Een preventief curatieve houtbehandeling is aangewezen voor het trappenhuis. Men zou bij een toekomstige restauratie moeten nagaan of onder de witte verflagen andere beits- of verflagen zijn terug te vinden. De afwerkingslagen van het trappenhuis zouden dan op lange termijn hersteld kunnen worden naar de resultaten van het stratigrafisch vooronderzoek. Dit geldt ook voor de wit beschilderde houten paneeldeuren. Materiaaltechnisch onderzoek zou ook kunnen nagaan of er een beglaasde kelderwand onder de trap is bewaard, zoals wel bewaard bij identieke naastgelegen woningen.

- Preventief curatieve houtbehandeling voor het trappenhuis
- Herschilderen van trappen op termijn op basis van kleuronderzoek
- Materiaaltechnisch onderzoek naar mogelijke bewaarde beglaasde kelderwand onder bepleisterde trap- en kelderwand

De cementtegels in de traphal en sas verkeren in goede staat. De vloer moet een algemeen nazicht krijgen (correcte aansluiting op wanden, losliggende tegels) en een reiniging (lijmresten, vochtvlekken,...). Als men het nodig acht om de vloeropbouw aan te passen (vochtscherm, thermische isolatie) moeten deze tegels voorzichtig uitgenomen worden voor hergebruik. Het recupereren is sterk afhankelijk van het feit of de tegels in een cementbed werden geplaatst. Bij plaatsing op een zavelbedding (zoals meestal het geval is) stelt er zich zelden een probleem.

- Behoud en herstel cementtegels

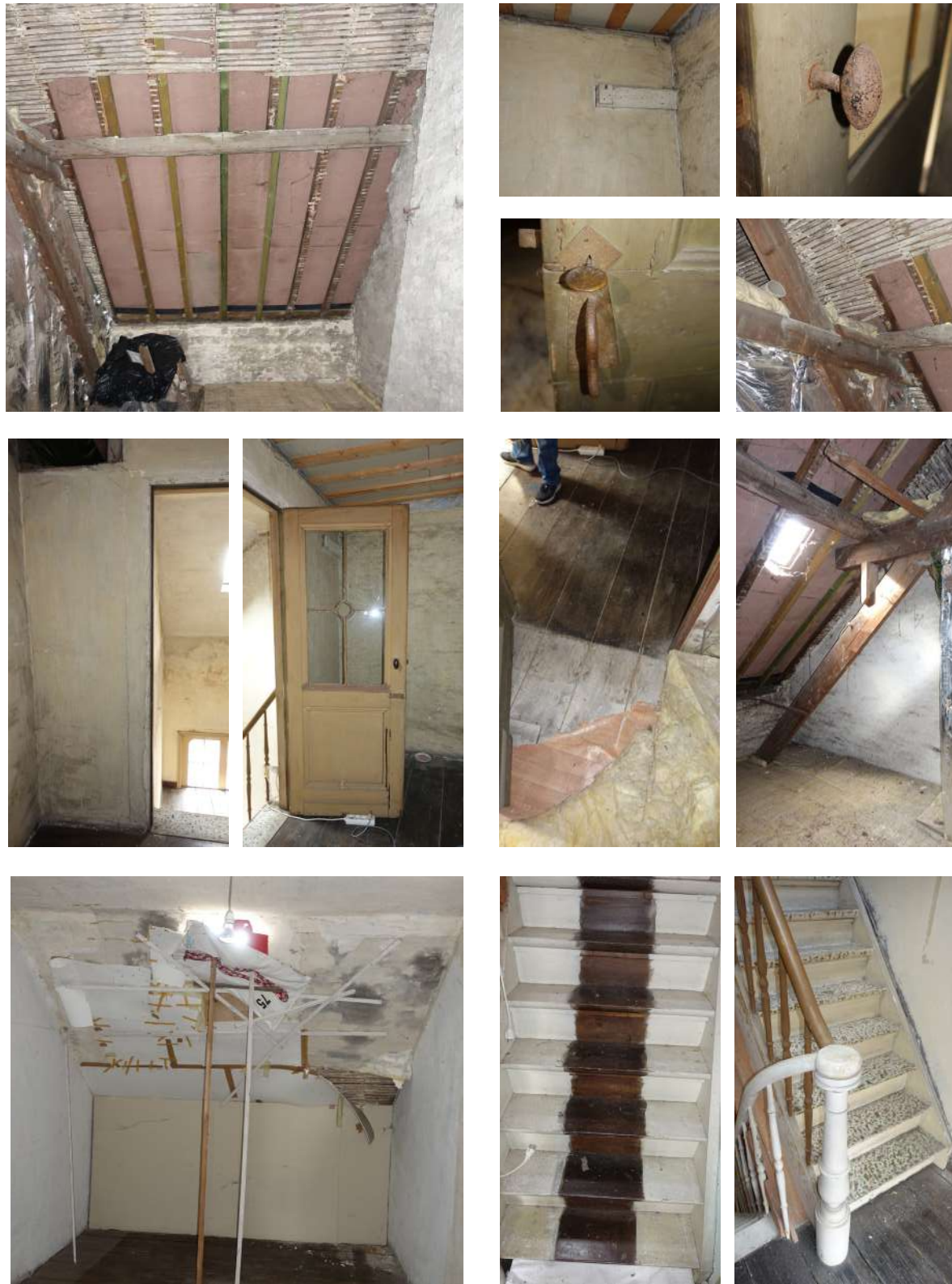
(3) Vertrekken

De vertrekken zijn in goede staat. Het schrijnwerk is nog authentiek. Het schrijnwerk van de vensters en de ijzeren glasroeden bevinden zich in goede staat. De witte verflaag aan de ijzeren roedeverdeling schilfert op enkele plaatsen lichtjes af, ook de mastiek is verouderd. Punctueel herstel schrijnwerk van de vensters en onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...).

De natuurstenen schouwmantel en haardvloer in de voorkamer bevat enkele scheuren en dienen punctueel herstel te worden, met behoud van zoveel mogelijk origineel materiaal.

De plankenvloer bevindt zich in goede staat. In de aanbouw ligt een storende nieuwe tegelvloer. Men voert best hiervoor materiaaltechnisch onderzoek uit om na te gaan of dat de originele afwerkingslagen onder de recente bekledingen bewaard zijn gebleven en te herstellen zijn. Indien dit niet het geval is, kan er best geopteerd worden voor zwarte en witte cementtegels van klein formaat en gelegd in dambordpatroon. De recente uitvoering van deze tegels leunen immers sterk aan bij de originele cementtegels en zijn daarom een waardevol alternatief. De verlaagde plafonds zijn storend en worden best bij een toekomstige restauratie verwijderd. Mogelijk is de originele afwerkingslaag hierboven bewaard.

- Behoud en herstel van plankenvloer en houten plinten
- Verwijderen van recente tegelvloer en vervangen met zwarte en witte cementtegels (op termijn) (aanbouw)
- Verwijderen van verlaagde plafonds en herstel van origineel plafond (aanbouw)
- Punctueel herstel van schrijnwerk van de vensters en deuren en onderhoud hand- en sluitwerk
- Behoud en herstel van historisch waardevolle haarden

afb. 80: Details: zolderverdieping, huidige toestand 2024.

04.02.03 VERDIEPING

De traphal en drie kamers zijn in relatief goede staat. De houten plankenvloeren op de bordes en in de achterste kamer zijn bekleed met tapijt, en dragen geen erfgoedwaarde. Bij voorkeur worden de vloerbekleding in alle kamers en bordes op termijn verwijderd en vervangen met een plankenvloer of indien mogelijk wordt de originele plankenvloer onder de bekleding hersteld. De natuurstenen mantels bevinden zich in goede staat.

De plafond- en wandafwerking zijn in goede staat en het (mogelijk authentieke) pleisterwerk moet zoveel mogelijk behouden blijven. Indien er herstellingen nodig zijn moet dit gebeuren met traditionele materialen en technieken, met behoud van zoveel mogelijk originele pleister.

De vensters zijn nog origineel. De witte verflaag aan de ijzeren roedeverdeling schilfert wel lichtjes af, ook de mastiek is verouderd. Punctueel herstel schrijnwerk van de vensters en onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...).

04.02.04 ZOLDER

Ter hoogte van de gemetselde schoorsteenkanelen en de nok zijn er mogelijk vochtproblemen (of oude vochtproblemen). Het opgaand pleisterwerk is sterk aangetast, evenals plaatselijk de houten kapconstructie. De dakpannen en dakaansluitingen met de schoorsteen en nok dienen nagekeken te worden op lekken en zo snel mogelijk hersteld.

Alle houten structuren moeten nagezien worden, preventief en curatief behandeld worden tegen insecten en schimmels, ook al werd het dak al vernieuwd. De hoofdbalken, gordingen en nokbalk, moeten zeker op de koppen punctueel gecontroleerd worden om zeker te zijn dat ze niet t.g.v. vochtdoorslag aangetast zijn. Als men de schouwen toch niet meer gebruikt kan men deze best bovendaks dichtmaken, gezien de schade die de insijpelende regen kan veroorzaken aan het metselwerk van de schouwen.

Het onderdak van de grote zolder is plaatselijk beschadigd, voornamelijk het latwerk komt los te hangen. De bepleistering op latwerk dient hersteld te worden.

De scheidingsmuur, borstweringsmuren, schouwkanalen, wanden en plafond van de traphal hebben nog de oude bepleistering en zijn wit gekalkt. Ter hoogte van de nok met scheidingswand tegen woning nr. 37 is de bepleistering verdwenen, als gevolg van vochtinfiltratie. Barsten en lacunes in het pleisterwerk dienen hersteld te worden. Punctueel herstel van de afwerkingslagen en opnieuw wit kalken van het opgaand muurwerk, met traditionele materialen en technieken.

Punctueel herstel van 19de- en mogelijks 18de-eeuwse schrijnwerk van de zolderdeuren en onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...). Het dakvlakvenster aan de voorgevel is afgeschermd door plaatmateriaal waardoor het niet geïnspecteerd kon worden, mogelijk sterk verroest en dient ontroest en behandeld te worden. Plaatmateriaal is storend en te verwijderen.

De zoldervloer kon men niet inspecteren omdat deze verborgen lag onder een dik pak isolatiemateriaal en vezelplaat. De originele plankenvloer is hieronder wel bewaard. Indien de zolder bewoonbaar wordt gemaakt de vloerisolatie verwijderen en de vloer controleren. De vloerafwerking is door de zachte isolatie niet zichtbaar maar voelt nog stevig aan. Bij het belopen van de isolatie kan deze beschadigd raken. Lacunes in houten vloeren aanvullen met planken naar historisch model, met behoud van bouwsporen.

afb. 81: Tuinberging, huidige toestand 2024.

04.02.05 TUINBERGING

- Herstel en reiniging van bakstenen vloer
- Nazicht en herstel van houten gebinte, recente verlaagd plafond met platen te verwijderen, ook reeds niet meer volledig. Vernieuwde kepers van het dak zijn in goede staat.
- Nazicht en herstel houten zoldering: nagezien worden, een preventief curatieve behandeling met insecten- en schimmelwerend product krijgen
- Herstellen van kalkbepleistering wanden
- Nazicht en herstel van historisch schrijnwerk
- Onderhoud hang- en sluitwerk (ontroesten, schoonmaken, smeren, bijstellen,...)

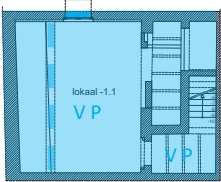
HOOFDSTUK 05

SYNTHESE WAARDESTELLING

- Hoge erfgoedwaarde: behoud noodzakelijk
- Positieve erfgoedwaarde: behoud wenselijk
- Indifferente erfgoedwaarde:
aangepaste vervanging mogelijk
- Geen erfgoedwaarde & beeldverstorend:
elementen dienen verwijderd
of vervangen te worden

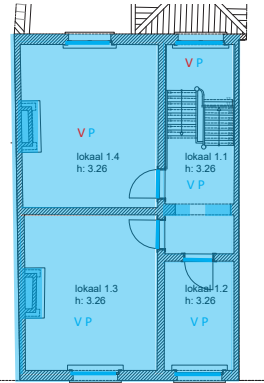
- V Waardebepaling vloer
- P Waardebepaling plafond

-1

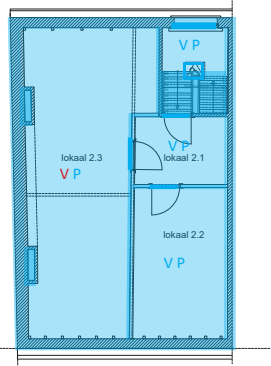
afb. 82: Kelderplan © ARAT architecten.

+1

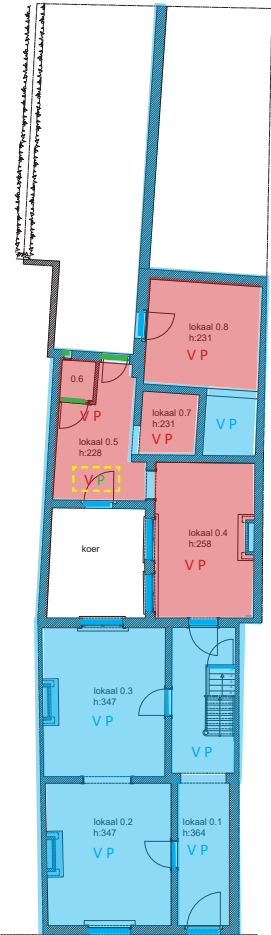
afb. 84: Grondplan: verdieping
© ARAT architecten.

+2

afb. 85: Grondplan: zolder
© ARAT architecten.

0

afb. 83: Grondplan, begane
grond © ARAT architecten.

Elementen in het **blauw ingekleurd** zijn ruimtes, gevels, muurmassieven en interieuronderdelen met grote erfgoedwaarde uit de 19de-eeuwse bouwfasen. In deze ruimtes zijn verschillende authentieke interieurelementen aanwezig en/of bleef de ruimteconfiguratie nagenoeg ongewijzigd bewaard. Blauw ingekleurde elementen zijn beeldbepalend voor het gebouw en moeten in functie van het behouden van de erfgoedwaarde van het gebouw bewaard of in geval van aanpassing ondubbelzinnig afleesbaar blijven. De **groen ingekleurde** elementen hebben een positieve erfgoedwaarde, wat wil zeggen dat de elementen bijdragen aan de architectuurhistorische waarde van het gebouw en/of de ensemblewaarde van het interieur maar veranderingen hebben ondergaan. Met dergelijke elementen wordt behoedzaam omgegaan en aanpassingen dienen met respect te gebeuren. Elementen met een **gele inkleuring** hebben geringe erfgoedwaarde. Door de vele veranderingen hebben ze ingeboet aan authenticiteit. Het aanpassen van deze elementen moet gebeuren met respect voor de elementen met grote erfgoedwaarde. Elementen in het **rood ingekleurd** hebben geen erfgoedwaarde tot beeldverstorend en worden bij voorkeur verwijderd of vervangen om de erfgoedwaarde te herstellen.

Grote erfgoedwaarde

- Bewaard hoofdvolume met aanbouw en tuineberging onder zadeldak, bedekt met Vlaamse pannen
- Bewaarde **gevelordonnantie** voor- en achtergevel, in samenhang met de andere woningen 34 t.e.m. 38
- Bewaarde 19de-eeuwse **eenheidsarchitectuur** (woningen nr. 34 t.e.m. 38), met integraal behoud van schrijnwerk inkomdeur met bovenlicht, (restanten) trekbel, vensters met oude roedeverdeling, vensterluiken, blauwe hardstenen dorpels, rood beschilderd voegwerk en kroonlijst op klossen
- Behoud van **typologische aanbouw** onder zadeldak met rode Vlaamse pannen en de verankerde kopse gevel
- Bewaarde **ruimteconfiguratie** van 19de-eeuwse kern met aanbouw (behoud van planindeling en muurmassieven)
- Bewaarde laat 19de-eeuwse dakstructuur (gebinte, gordingen en kepers)
- 19de-eeuwse houten trappenhuis, inclusief trappaal en balusterleuningen, bordes met plankenvloer en bepleisterd onderhoud
- Originele 19de-eeuwse kelderruimte met bakstenen trap, tussenmuur met boogopening, troggewelven met ijzeren I-profielen, bepleisterd plafond met één houten moerbalk en bakstenenvloer
- Vlak bepleisterde plafonds met/zonder kooflijsten
- 19de-eeuwse bewaarde cementtegelvloer hal en plankenvloeren elders
- 19de-eeuwse donker groen opgeklampte en/of beglaasde buitendeuren, inclusief beslag
- Originele 19de-eeuwse (beglaasde) paneeldeuren en deuromlijstingen met neuten, met enkele 19de-eeuwse deurkrukken die bewaard zijn gebleven
- Originele 18de- of 19de-eeuwse opgeklampte zolderdeuren, inclusief beslag.
- Originele 19de-eeuwse vensters, inclusief raambeslag met espagnoletsot en originele beglazing (o.a. trapraam)
- 19de-eeuwse afwerkingslagen in kalkpleister of kalei (wanden en plafond)
- Eenvoudige 19de-eeuwse houten marmeren shouwmantels en haardvloeren

Positieve erfgoedwaarde

- Gerecupereerde opgeklampte binnendeur (toilet)
- Donkergroen geschilderde opgeklampte tuindeur naar historisch model (achtergevel)

Indifferente erfgoedwaarde

- Witte verflagen trappenhuis en schrijnwerk (interieur)
- Aangepast deur- en vensterbeslag
- Daklicht (sas)

Geen erfgoedwaarde & beeldverstorend

- Verlaagde plafonds (aanbouw)
- Vernieuwde tegelvloer of vloerbekledingen in tapijt (wellicht is de houten plankenvloer hieronder bewaard)
- Isolatiemateriaal (zolder)

05.01 ALGEMENE APPRECIATIE EXTERIEUR

Begijnhofwoning nr. 36 hoort samen bij de huizengroep nrs. 34 tot en met 38 die op in de 19de eeuw (1871) werden opgetrokken naar de typologie van de toenmalige stadswoning. Ze vormen een representatief voorbeelden van 19de-eeuwse stadswoningen. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen. De gevelordonnantie sluit aan bij de toegepaste eenheidsarchitectuur, qua materiaalgebruik en vormgeving en zijn beeldbepalend voor het Turnhoutse begijnhof. Deze samenhang moet behouden blijven en elke mogelijke wijziging aan één van de gevelelementen moet in harmonie én strikte vormelijke gelijkheid zijn met deze huizengroep.

Belangrijke elementen i.f.v. het behoud van de erfgoedwaarde zijn:

- Behoud van de gevelordonnantie
- Bedaking in vlaamse pannen en 19de-eeuws dakvlaklicht
- Kroonlijst op klossen en bakstenen muizentand
- Rood beschilderd voegwerk
- Het buitenschrijnwerk van de vensters met roedeverdeling en deuren, inclusief het beslag, luiken en bovenlicht
- Dorpels in blauwe hardsteen
- behoud van bouwsporen (achtergevel)
- Tuinmuur
- Kleine erfgoedelementen zoals de intact bewaarde trekbel, plaatje met huisnummer en muurankers

Voor alle aanpassingswerken aan het parament dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Regenafvoeren in pvc zijn te vervangen door zinken afvoeren.

De **aanbouw** van deze woning is het spiegelbeeld van de aanbouw van naastliggende woningen. Dergelijke haakse aanbouw onder zadeldak met kopse verankerde gevel komt voor bij de ganse reeks van deze woningen. Deze 19de-eeuwse aanbouwen dragen een ensemblewaarde en dienen bewaard te blijven.

De tweede aanbouw onder zadeldak, parallel aan het woonhuis, is een rechthoekige volume lopende achter woning nr. , 36, 37 en 38, en zit onder een gemeenschappelijk zadeldak. Dit volume is ingericht als **tuinberging**. Eerste bouwlaag dateert uit 19de eeuw (1863) en in de 20ste eeuw opgehoogd. Op de kadasterkaart van 1871 behoorde dit volume (huidige badkamer) reeds bij woning nr. 36. De andere delen behoorde toen bij naastgelegen woningen. Het volume is historisch bewaard volume van 1863 vooraf de verbouwing van 1871 en wordt daarom als waardevol beschouwt. Deze tuinberging werd voor de ganse woningenreeks in één keer gebouwd (zie foto van het doorlopende dak) en naderhand onderverdeeld op het ritme van de spantbalken.

05.02 ALGEMENE APPRECIATIE INTERIEUR

De **planopbouw** van de woning is nog in zijn originele staat. Dit is bij andere 19de-eeuwse - vroeg 20ste eeuwse woningen op het begijnhof niet altijd het geval en dus is het belangrijk om deze typische planindeling maximaal te respecteren.

In de ganse woning moeten de houten **draagvloeren**, d.w.z. authentieke kepers en vloerplanken en originele **plavuizen en cementtegels** maximaal gerespecteerd worden. In de kelder zijn de authentieke plavuizen bewaard en in de inkomhal ligt nog een 19de-eeuwse cementtegelvloer. In het salon, de eetkamer, kamers op de verdieping, trappenhuis met bordes en op de zolderverdieping (bedekt met isolatiemateriaal), liggen de originele plankenvloer nog zichtbaar. In enkele ruimtes op de verdieping en bordes is de vloer gedekt met tapijtbekleding. In de aanbouw ligt een recente tegelvloer. De hedendaagse tegels en tapijtbekleding hebben geen historische waarde en passen niet in deze woning. De recente vloerbekleding moet verwijderd worden en er wordt bij voorkeur terug een houten vloer (verdieping en zolder) of zwart en witte tegelvloer in dambordpatroon (aانبouw) gelegd. Men voert best hiervoor materiaaltechnisch onderzoek uit om na te gaan of dat de originele afwerkingslagen onder de recente bekledingen bewaard zijn gebleven en te herstellen zijn.

De schouwhaarden en authentieke natuurstenen **schouwmantels** zijn in de vier kamers behouden op de begane grond en verdieping. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en een haardomkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming ‘per kamer’ en als architecturaal centrum van het lokaal.

Diverse veel terugkomende en eerder onopvallende **interieuronderdelen** lijken op het eerste zicht onbelangrijk maar moeten toch zeker behouden worden omdat ze wel degelijk een bepaalde bouwhistorische waarde hebben.

- Houten (beglaasde) binnendeuren incl. beslag (indien bewaard), neuten en omlijsting. Bij voorkeur moet de oorspronkelijke beschildering hersteld of herschilderd worden na stratigrafisch onderzoek. Moderne deurklinken worden best vervangen met een exemplaar naar historisch model
- Muurbepkeistering: ook al werd dit niet kamer per kamer geanalyseerd: men mag er vanuit gaan dat een groot deel van de wandbepkeistering nog (deels) oorspronkelijk is. Men moet deze trachten te behouden en te sparen bij het aanpassen van de technische installaties door eerder te kiezen voor een plaatsing in opbouw i.p.v. het inslijpen van leidingen en buizen zoals we vandaag gewoon zijn.
- de espanjoletslotten en het schrijnwerk van de vensters en beglazingen (zie ook trapwand aan keldertrap)
- de vlakke plafondbepkeistering (voornamelijk bewaard op de zolder en kelder)
- de houten doorlopende trap en bakstenen keldertrap, bij restauratie zou men wel best nazien of onder de witte verflagen op de houten trap nog andere verf- of beitslagen aanwezig zijn.
- wit gekalkte bakstenen troggewelven met stalen I-profielen en bakstenenvloer (kelder)

Voor het herstel van de erfgoedwaarden van de begijnhofwoning zou men volgende **elementen** bij voorkeur verwijderen:

- Verwijderen van recente tegelvloer en vloerbekledingen
- Verwijderen van verlaagde plafonds
- Verwijderen van isolatiemateriaal zolder
- Materiaaltechnisch onderzoek onder witte verflagen andere beits- of verflagen zijn terug te vinden. De afwerkingslagen van het trappenhuis en binnenschrijnwerk zouden dan op lange termijn hersteld kunnen worden naar de resultaten van het stratigrafisch vooronderzoek.

Bij herstel of restauratie van de interieurs is het algemeen van belang om vast te houden aan de 19de-eeuwse burgerlijke architectuur omdat daar uitwendig en inwendig nog een groot aantal karakteristieken herkenbaar van zijn.

HOOFDSTUK 06

BIBLIOGRAFIE

06.01 LITERATUUR**(1) Gedrukte bronnen**

- S. De Sadeleer en G. Plomteux, Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Turnhout, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N1, Brussel – Turnhout, 1997.
- C. D’haese, Het 19de-eeuwse herenhuis als ontwerpopgave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue, 2011-2012.
- H. Vanden Bossche, Begijnen, begijnhoven en het begijnhof van Turnhout, 2013, Turnhout.
- G. Vlaemynck, Pastorieën en pastoorswoningen te Brugge (1802-1914): een vergelijking tussen het centrum en de periferie, Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Universiteit Gent, 2007-2008.

(2) Rapporten

- ARAT architecten, Landschapsbeheersplan begijnhof Turnhout, 2014.
- ARAT architecten, Woningbeheersplan begijnhof Turnhout, 2016-2017.

(3) Websites

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Begijnhof [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122152>, geraadpleegd op 04-04-2022.
- ‘Begijnhof Turnhout: Beschermd monument van 27-05-2015 tot heden’, Agentschap Onroerend erfgoed, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9758>, geraadpleegd op 4 april 2022.
- Delcampe beeldbank: <https://www.delcampe.net/nl/verzamelingen/>
- Geoportaal: <https://geo.onroenderfgoed.be/>
- KIK-IRPA beeldbank: <http://balat.kikirpa.be/intro.php>
- TENEO beeldbank, KUL

06.02 ARCHIVALIA**(1) Stadsarchief Turnhout, Historische kaarten en plannen**

- Kaart met zicht op het kasteel en het begijnhof, s.n., 1642. Papier, pen, aquarel. 56,5 x 38 cm.
- Gravure van Vostermans uit ca. 1667. Papier. 52 x 37,5 cm.

(2) Rijksarchief België, Kaarten en plannen

- Primitieve kadasterkaart, 1834, Turnhout, 4de afdeling, sectie Q.

(3) Kadasterarchief, provincie Antwerpen

- Mutatieschetsen, Turnhout, 4de afdeling, sectie Q, perceel 556B.